

**МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**Факультет податкової справи, обліку та аудиту
Кафедра економічної політики, маркетингу та бізнес-аналітики**

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**на тему «Обліково-аналітичне забезпечення управління
адміністративними витратами підприємства»**

здобувача вищої освіти II курсу, групи ОМУ-24-1,
спеціальності 071 «Облік і оподаткування»,
освітня програма «Управлінський облік та бізнес-аналітика»

підпис

Івасюк Олег Ігорович

Науковий керівник:

підпис

Остапенко Яна Олександрівна
кандидат економічних наук, доцент

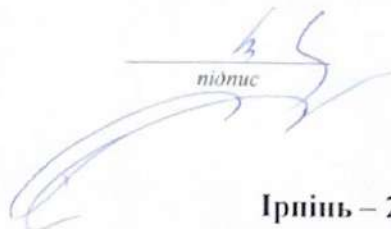
Керівник освітньо-професійної програми:

підпис

Мискін Юрій Ігорович
доктор економічних наук, професор

Допущено до захисту за рішенням кафедри економічної політики, маркетингу та бізнес-аналітики, протокол від «___» січня 2026 р. № 7

підпис

Паянок Тетяна Миколаївна
кандидат економічних наук, доцент

Ірпінь – 2026

Регистрація №

56

номер

20.01.2026р.

дата

підпис фахівця кафедри

Результат
перевірки

до захисту

до захисту, на

доопрацювання

20.01.2026р.

дата

ініціали, прізвище науковця

керівника

Результат захисту

99/1/576

оцінка

дата захисту

Голова комісії

підпис

С.В. Богдан

ініціали, прізвище

Члени комісії

підпис

Ю.І. Мискин

ініціали, прізвище

підпис

І.М. Яценко

ініціали, прізвище

підпис

В.М. Красвський

ініціали, прізвище

БЛАНК ОЦІНЮВАННЯ ВИПУСКНОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Об'єкти контролю	Діапазон оцінки в балах	Фактична кількість балів	Примітки	Дата, П.І.П.: керівника, голови комісії, членів комісії, секретаря, (підписи)
ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ КЕРІВНИКОМ ТА РЕЦЕНЗЕНТОМ				
1. Зміст випускної роботи (якість теоретичного матеріалу, його зв'язок з практичним, вміння представляти матеріал в логічній послідовності, наявність висновків та пропозицій)	від 0 до 30	29		
2. Дотримання вимог щодо оформлення	від 0 до 10	10		
3. Вчасне виконання роботи на всіх етапах у встановлені кафедрою терміни	від 0 до 5	5		
4. Рецензент	від 0 до 5	5		
РАЗОМ БАЛІВ	від 0 до 50	49		
ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ КОМІСІЄЮ ПО ЗАХИСТУ				
1. Доповіль	від 0 до 10	10		
2. Роздатковий матеріал	від 0 до 5	5		
3. Знання теоретичного та практичного матеріалу, вміння відповідати на запитання	від 0 до 25	25		
4. Апробація (участь у конференціях)	від 0 до 10	10		
РАЗОМ БАЛІВ	від 0 до 50	50		
ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ БАЛІВ	від 0 до 100	99		

ПЕРЕВЕДЕННЯ ОЦІНКИ ЗА 100-БАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ ШКАЛИ ТА ШКАЛИ ЄКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	Дата	П.І.П.: голови, членів комісії, секретаря, (підписи)
99	A	5 (добре)	03.07.2016р	

Правила переведення оцінок до національної шкали та шкали ЄКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	5 (відмінно)
80-89	B	4 (добре)
70-79	C	
60-69	D	3 (задовільно)
50-59	E	
35-49	FX	2 (незадовільно)

**МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНОЇ ПОДАТКОВОЇ УНІВЕРСИТЕТ**

Факультет податкової справи, обліку та аудиту
Кафедра економічної політики, маркетингу та бізнес-аналітики
Спеціальність: 071 «Облік і оподаткування»
Освітня програма: «Управлінський облік та бізнес-аналітика»

Затверджую
Завідувач кафедри економічної
політики, маркетингу та бізнес-
аналітики
 Т.М. Паянок
«01» жовтня 2024 р.

ЗАВДАННЯ

на випускню кваліфікаційну роботу здобувачу вищої освіти

Івасюку Олегу Ігоровичу

1. Тема випускної кваліфікаційної (дипломної) роботи: «Обліково-аналітичне забезпечення управління адміністративними витратами підприємства», затверджена наказом ректора від 29.11.2024 № 1787.

2. Строк здачі закінченої роботи: 07 січня 2026 р.

3. Цільова установка (мета роботи): узагальнення та систематизація методологічних підходів обліку та контролю адміністративних витрат.

Об'єкт дослідження: обліково-аналітичне забезпечення управління адміністративними витратами підприємства.

Предмет дослідження: є процес бухгалтерського обліку та процедури економічного аналізу адміністративних витрат на базисному підприємстві

4. Вихідні дані до роботи: чинні нормативно-правові та законодавчі акти України, інструктивні матеріали, наукові статті, публікації із зазначеної тематики а також офіційна фінансова звітність ТОВ ПК «Зоря Поділля».

5. Перелік графічного матеріалу: 16 таблиць, 23 рисунків (графіків, схем).

6. Зміст випускної кваліфікаційної (дипломної) роботи (перелік питань за розділами):

- економічний зміст категорії адміністративні витрати як об'єкта бухгалтерського обліку

- критерії визнання та класифікація адміністративних витрат в бухгалтерському обліку

- нормативно – правове регулювання обліку адміністративних витрат

- організаційно-економічна характеристика ТОВ ПК «Зоря Поділля»
- відображення адміністративних витрат у системі бухгалтерського обліку
- місце та відображення адміністративних витрат у фінансовій, податковій та статистичній звітності
- інформаційно-аналітичне забезпечення внутрішнього контролю адміністративних витрат
- застосування методів аналітичної обробки під час проведення внутрішнього аудиту адміністративних витрат
- виявлення та подолання проблемних аспектів обліку адміністративних витрат: шляхи оптимізації та підвищення ефективності

7. Календарний план виконання роботи:

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	
		за планом	фактично
1	Вибір теми, вивчення літературних джерел та складання плану роботи	16.09.2024-25.10.2024	01.10.2024
2	Підготовка розділу роботи та подання його керівнику		
2.1	перший розділ	28.10.2024-24.01.2025	15.05.2025
2.2	другий розділ	07.02.2025-23.05.2025	30.09.2025
2.3	третій розділ	27.05.2025-21.11.2025	01.11.2025
3	Перевірка роботи на наявність академічного плагіату	24.11.2025-19.12.2025	22.12.2025
4	Попередній захист роботи	22.12.2025	12.01.2026
5	Отримання відгуку керівника роботи	25.12.2025	29.12.2025
6	Отримання зовнішньої рецензії	05.01.2026-20.01.2026	24.01.2026
7	Допуск до захисту завідувача кафедри	12.01.2026	12.01.2026
8	Захист дипломної роботи	03.02.2026	03.02.2026

8. Дата видачі завдання: «01» жовтня 2024 р.

9. Керівник випускної кваліфікаційної роботи

(підпис)

Я.О. Остапенко

ініціали, прізвище

10. Керівник освітньої програми

(підпис)

Ю.І. Мискін

ініціали, прізвище

11. Завдання до виконання отримав здобувач вищої освіти

(підпис)

О.І. Івасюк

ініціали, прізвище

Відгук керівника кваліфікаційної роботи

Кваліфікаційна робота Григорія Олега Григоровича на тему "Обліково-аналітичне забезпечення управління адміністративними витратами підприємства" виконана на актуальну тему з дотриманням всіх методичних рекомендацій.

У роботі глибоко сформульовано мету та завдання дослідження, визначено об'єкт і предмет, обгрунтовано вибір методів наукового пізнання. Структура магістерської роботи є логічною та послідовною.

В роботі розкрито теоретико-методичні аспекти обліку адміністративних витрат, розглянуто питання обліку та організації обліку адміністративних витрат в ТОВ ПК "Доро Подільє". Розкрито методику внутрішнього аудиту і аналізу адміністративних витрат в ТОВ ПК "Доро Подільє".

Всі розділи кваліфікаційної роботи були подані на перевірку вчено. Робота виконана на високому рівні, відзначається самостійністю дослідження, логічністю викладення матеріалу, аргументованістю висновків та практичного значення результатів.

Кваліфікаційна робота є завершеним науковим дослідженням, заслуговує на високу оцінку та може бути допущена до захисту, а автору присвоєно кваліфікацію магістра з обліку та оподаткування.

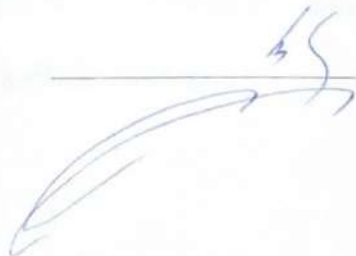
Керівник кваліфікаційної роботи

 I.O. Ostapenko
(підпис, ініціали, прізвище, дата)

Висновок кафедри про кваліфікаційну роботу:

після попереднього захисту розглянута на засіданні кафедри, протокол від «12» січня 2026 № 7 допущена / не допущена до захисту на екзаменаційній комісії.

Завідувач кафедри

АНОТАЦІЯ

«Обліково-аналітичне забезпечення управління адміністративними витратами підприємства»

У випускній кваліфікаційній роботі досліджено теоретико-методичні засади та практичні аспекти обліково-аналітичного забезпечення управління адміністративними витратами підприємства в умовах сучасної ринкової економіки. **Актуальність теми** зумовлена зростанням ролі адміністративних витрат у структурі операційних витрат, необхідністю підвищення ефективності управлінських рішень та посилення контролю за використанням фінансових ресурсів з метою забезпечення фінансової стійкості й конкурентоспроможності підприємств.

Метою роботи є узагальнення та систематизація методологічних підходів до обліку та контролю адміністративних витрат на підприємстві, а також обґрунтування пропозицій щодо вдосконалення системи їх управління. Для досягнення поставленої мети в роботі систематизовано теоретико-методичні засади бухгалтерського обліку адміністративних витрат, досліджено нормативно-правове регулювання їх обліку, розкрито особливості організації обліку адміністративних витрат у діяльності підприємства, проведено комплексний фінансово-економічний аналіз та внутрішній аудит адміністративних витрат, а також сформульовано напрями їх оптимізації.

Об'єктом дослідження є процес бухгалтерського обліку та процедури економічного аналізу адміністративних витрат на базисному підприємстві. **Предметом дослідження** виступає сукупність теоретичних, методичних і практичних аспектів обліково-аналітичного забезпечення управління адміністративними витратами підприємства.

У процесі дослідження застосовано системний підхід, методи фінансово-економічного аналізу, методи внутрішнього аудиту, порівняння, групування, аналізу та синтезу. Інформаційну базу дослідження становлять чинні нормативно-правові акти України, наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених, статистичні дані та фінансова звітність ТОВ ПК «Зоря Поділля».

За результатами дослідження здійснено оцінку стану та структури адміністративних витрат підприємства, виявлено проблемні аспекти їх обліку й контролю. Одержані результати можуть бути використані у практичній діяльності підприємств з метою підвищення обґрунтованості управлінських рішень і оптимізації витрат.

Випускна кваліфікаційна робота містить 96 сторінок, 16 таблиць, 23 рисунки, 46 найменувань використаних джерел та 5 додатків.

Ключові слова: адміністративні витрати; обліково-аналітичне забезпечення; бухгалтерський облік; внутрішній аудит; фінансово-економічний аналіз; управління витратами.

Рік виконання дипломної роботи: 2025 р.

Рік захисту роботи: 2026 р.

ABSTRACT

“Accounting and Analytical Support for the Management of Administrative Expenses of an Enterprise”

The graduation qualification thesis examines the theoretical and methodological foundations and practical aspects of accounting and analytical support for managing administrative expenses of an enterprise in the conditions of a modern market economy. **The relevance** of the topic is determined by the growing role of administrative expenses in the structure of operating costs, the need to improve the effectiveness of managerial decision-making, and to strengthen control over the use of financial resources in order to ensure financial stability and competitiveness of enterprises.

The purpose of the thesis is to generalize and systematize methodological approaches to the accounting and control of administrative expenses at an enterprise, as well as to substantiate proposals for improving the system of their management. To achieve this purpose, the thesis systematizes the theoretical and methodological foundations of accounting for administrative expenses, analyzes the regulatory and legal framework governing their accounting, reveals the features of organizing the accounting of administrative expenses in enterprise activities, conducts a comprehensive financial and economic analysis and internal audit of administrative expenses, and formulates directions for their optimization.

The object of the study is the accounting process and procedures of economic analysis of administrative expenses at the base enterprise. **The subject** of the study is a set of theoretical, methodological, and practical aspects of accounting and analytical support for managing administrative expenses of an enterprise.

The research applies a systemic approach, methods of financial and economic analysis, internal audit methods, comparison, grouping, analysis, and synthesis. The information base of the study includes current regulatory and legal acts of Ukraine, scientific works of domestic and foreign scholars, statistical data, and the financial statements of LLC PC “Zoria Podillia”.

Based on the research results, the state and structure of the enterprise’s administrative expenses were assessed, and problematic aspects of their accounting and control were identified. The obtained results can be used in the practical activities of enterprises to improve the soundness of managerial decisions and optimize costs.

The graduation qualification thesis consists of 96 pages, 16 tables, 23 figures, 46 references, and 5 appendices.

Keywords: administrative expenses; accounting and analytical support; accounting; internal audit; financial and economic analysis; cost management.

Year of thesis completion: 2025

Year of thesis defense: 2026

ЗМІСТ

ВСТУП	2
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ АДМІНІСТРАТИВНИХ ВИТРАТ	5
1.1. Економічний зміст категорії адміністративні витрати як об'єкта бухгалтерського обліку	5
1.2. Критерії визнання та класифікація адміністративних витрат в бухгалтерському обліку	13
1.3. Нормативно – правове регулювання обліку адміністративних витрат	20
РОЗДІЛ 2 МЕТОДИКА ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ АДМІНІСТРАТИВНИХ ВИТРАТ В ТОВ ПК «ЗОРЯ ПОДІЛЛЯ»	27
2.1. Організаційно-економічна характеристика ТОВ ПК «Зоря Поділля»	27
2.2. Відображення адміністративних витрат у системі бухгалтерського обліку	37
2.3. Місце та відображення адміністративних витрат у фінансовій, податковій та статистичній звітності	49
РОЗДІЛ 3. МЕТОДИКА ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ ТА АНАЛІЗ АДМІНІСТРАТИВНИХ ВИТРАТ В ТОВ ПК «ЗОРЯ ПОДІЛЛЯ»	58
3.1. Інформаційно-аналітичне забезпечення внутрішнього аудиту адміністративних витрат	58
3.2. Застосування методів аналітичної обробки під час проведення внутрішнього аудиту адміністративних витрат	68
3.3. Виявлення та подолання проблемних аспектів обліку адміністративних витрат: шляхи оптимізації та підвищення ефективності	80
ВИСНОВКИ	86
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	88
ДОДАТКИ	93

ВСТУП

Актуальність теми дослідження визначена тим, що У ході здійснення фінансово-господарської діяльності будь-яке підприємство, незалежно від галузевої спеціалізації, стикається з необхідністю покриття витрат загальногосподарського призначення, які безпосередньо забезпечують процес управління та координації його роботи. У фінансовому обліку такі витрати класифікуються як адміністративні витрати. Вони відіграють ключову роль у підтриманні ефективного функціонування підприємства, оскільки включають фінансування діяльності управлінського апарату та виконання супутніх завдань.

До складу адміністративних витрат відносяться, зокрема, витрати на утримання персоналу, який здійснює управлінські функції, списання малоцінних та швидкозношуваних предметів, необхідних для забезпечення їхньої роботи, а також нарахування амортизації на використання обладнання, комп'ютерної техніки, транспортних засобів, офісних приміщень та програмного забезпечення. Ці витрати формують основу для забезпечення безперервності управлінських процесів та стабільності адміністративної діяльності підприємства.

Важливим аспектом є не лише правильна класифікація та відображення таких витрат у бухгалтерському обліку, але й їх своєчасний моніторинг, економне використання та систематичний контроль. Недостатня увага до цього питання може призвести до неефективного використання фінансових ресурсів, збільшення собівартості продукції або послуг та зниження конкурентоспроможності підприємства.

Отже, забезпечення коректного ведення обліку адміністративних витрат, впровадження заходів з їх оптимізації, а також проведення детального контролю на кожному етапі їх виникнення та використання є не лише актуальним напрямом наукових досліджень, але й необхідною умовою ефективного управління підприємством. Системний підхід до цього процесу

сприятиме підвищенню фінансової стабільності, раціоналізації витрат та формуванню стійких конкурентних переваг на ринку.

Чимале місце посідають проблеми обліку та аналізу адміністративних витрат у дослідженнях провідних як вітчизняних, такі і зарубіжних науковців. Неабиякий внесок у розвиток теорії та методики обліку і аналізу адміністративних витрат вклали провідні дослідники, зокрема: Бутинець Ф.Ф., Давидова Г.М., Кулаковська Л.П., Макаренка А.П., Меліхова Т.О., Пічі Ю.В., Сахарцева І.І., Усач Б.Ф. та інші. Втім, напрями розгляду обліку і аналізу адміністративних витрат вивчені не повною мірою. Недостатнє опрацювання в науковій літературі досліджуваних питань, а також їх практична цінність зумовили обрання даної теми магістерської роботи.

Метою дослідження є узагальнення та систематизація методологічних підходів обліку та контролю адміністративних витрат на ТОВ ПК «Зоря Поділля» та надання пропозиції щодо їх удосконалення.

Виконання поставленої мети передбачає постановлення та вирішення подальший головних **завдань**:

- систематизація та узагальнення теоретико-методичних засад бухгалтерського обліку та контролю адміністративних витрат;
- висвітлення специфіки організації обліку адміністративних витрат у діяльності ТОВ «ПК «ЗОРЯ ПОДІЛЛЯ»;
- проведення комплексного фінансового аналізу господарської діяльності ТОВ «ПК «ЗОРЯ ПОДІЛЛЯ»;
- здійснення контролю за адміністративними витратами на підприємстві ТОВ «ПК «ЗОРЯ ПОДІЛЛЯ»;
- формування обґрунтованих пропозицій щодо вдосконалення системи обліку та контролю адміністративних витрат у ТОВ «ПК «ЗОРЯ ПОДІЛЛЯ»

Об'єктом магістерської роботи є процес бухгалтерського обліку та процедури економічного аналізу адміністративних витрат на базисному підприємстві - ТОВ ПК «Зоря Поділля».

Предметом дослідження є сукупність методичних, практичних та теоретичних основ стосовно ведення обліку та аналізу адміністративних витрат підприємства.

Методи дослідження. Методологічну основу даного дослідження становить комплексний системний підхід, який передбачає всебічне вивчення економічної сутності адміністративних витрат, а також особливостей їх бухгалтерського обліку та аналітичного опрацювання. Інформаційне підґрунтя роботи сформоване на базі наукових напрацювань вітчизняних і зарубіжних економістів, що досліджують проблематику обліку та аналізу адміністративних витрат. Важливе місце в інформаційному забезпеченні займають чинні нормативно-правові та законодавчі акти України, інструктивні матеріали, а також офіційна фінансова звітність ТОВ ПК «Зоря Поділля».

Виконання поставлених завдань здійснювалося із застосуванням комплексу загальнонаукових методів дослідження, серед яких: метод наукової абстракції, індуктивний та дедуктивний підходи, методи аналізу та синтезу, зіставлення, вибіркове обстеження, метод групування, а також економіко-статистичні інструменти, що забезпечили комплексність та об'єктивність отриманих результатів.

РОЗДІЛ І

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ АДМІНІСТРАТИВНИХ ВИТРАТ

1.1. Економічний зміст категорії адміністративні витрати як об'єкта бухгалтерського обліку

Сучасні економічні трансформації, що відбуваються в аграрній сфері економіки України, суттєво трансформують підходи до управління підприємствами та організаціями, змінюючи як саму суть, так і принципи управлінської діяльності.

Одним із ключових чинників, на які безпосередньо може впливати саме підприємство, є система організації управління. Ефективність управління виробничими процесами значною мірою залежить від раціональності побудови цієї системи з урахуванням комплексу внутрішніх і зовнішніх чинників, що впливають на діяльність підприємства. Організаційна структура управління повинна бути не лише логічно обґрунтованою, а й здатною до оперативного пристосування до змін зовнішнього середовища, враховуючи специфіку функціонування кожного конкретного суб'єкта господарювання.

Практичний досвід свідчить про те, що підприємства зі складною виробничою структурою особливо потребують своєчасного доступу до достовірної економічної та фінансової інформації. Така інформація слугує основою для прийняття обґрунтованих управлінських рішень, оптимізації витрат та поліпшення фінансових результатів діяльності.

У процесі своєї господарської діяльності кожне підприємство постійно здійснює витрати, вагому частину яких становлять операційні витрати. До цієї категорії, зокрема, належать адміністративні витрати, витрати на збут та інші поточні витрати, що забезпечують безперервність операційного циклу.

У сучасних умовах ринкової економіки та зростаючої конкуренції, як на внутрішньому, так і на міжнародному ринках, значення операційних витрат для підприємств неухильно зростає. Ефективне управління потребує залучення професійного управлінського персоналу, що призводить до

підвищення трансакційних витрат. У зв'язку з цим зростають і адміністративні витрати, що, у свою чергу, зумовлює необхідність посилення контролю за фінансовими потоками та ретельного аналізу їх доцільності й ефективності.

Витрати, пов'язані з організацією та управлінням виробничими процесами, належать до виробничої фази кругообігу. Водночас їх слід відмежовувати від витрат, що виникають у сфері загального управління підприємством, які охоплюють всі етапи кругообігу. Зазначені витрати є невід'ємною частиною виконання управлінських функцій, контролю та координації виробництва, а отже — виступають продуктивними в тому сенсі, що без них неможливе функціонування виробничого процесу.

Адміністративні витрати становлять особливу групу управлінських витрат, яка охоплює як витрати праці, так і матеріально-грошові витрати, пов'язані із забезпеченням загального керівництва підприємством. Ці витрати не можуть бути прив'язані виключно до однієї з фаз кругообігу, оскільки їх призначення — забезпечення функціонування всієї системи господарювання. Якщо витрати на виробництво безпосередньо пов'язані зі створенням продукту, то адміністративні витрати забезпечують координацію всіх стадій економічного кругообігу.

«Адміністративні витрати становлять одну з базових категорій у структурі витрат будь-якої організації, незалежно від її розміру, форми власності чи напрямку діяльності. Вони охоплюють фінансові ресурси, що спрямовуються на забезпечення управлінських функцій, підтримку внутрішньої координації та стабільне функціонування організаційної структури. Їх роль є визначальною у забезпеченні безперервності управлінських процесів і досягненні стратегічних орієнтирів розвитку підприємства» [1].

«Під адміністративними витратами слід розуміти витрати, пов'язані з виконанням загально управлінських функцій підприємства. До їх складу включаються виплати заробітної плати керівному складу, адміністративному персоналу та іншим працівникам, які не залучені безпосередньо до

виробництва чи надання послуг. Крім того, сюди належать витрати на утримання офісів, оплата комунальних послуг, придбання офісного обладнання та інших матеріально-технічних засобів, необхідних для забезпечення загальної діяльності організації» [2].

«З точки зору економіки, адміністративні витрати класифікуються як непрямі, оскільки їх неможливо безпосередньо співвіднести з окремими виробничими процесами. Водночас вони забезпечують функціональну спроможність підприємства, підтримуючи цілісність та ефективність його управлінської системи, що, своєю чергою, опосередковано впливає на загальну продуктивність» [3; 4].

«У фінансовому контексті адміністративні витрати є складовою операційних витрат організації. Вони враховуються при розробці фінансових стратегій, прогнозуванні грошових потоків, а також при оцінюванні фінансової стійкості підприємства. Ефективне управління цими витратами є необхідною умовою для досягнення оптимального використання ресурсів і підвищення загальної рентабельності» [5].

«З позиції бухгалтерського обліку адміністративні витрати вважаються періодичними та відображаються у фінансовій звітності відповідно до звітного періоду. Вони включаються до звіту про прибутки й збитки та беруться до уваги при розрахунку чистого прибутку після вирахування всіх витрат. Їх аналіз дозволяє виявити можливості для раціоналізації витрат та підвищення економічної ефективності» [6].

«З точки зору управлінської діяльності, адміністративні витрати забезпечують функціонування ключових управлінських механізмів, таких як планування, організація, контроль та мотивація. Завдяки цим витратам організація має змогу утримувати адміністративний персонал, який реалізує як стратегічні, так і тактичні управлінські рішення. Зниження таких витрат часто розглядається як важливий інструмент оптимізації діяльності» [7–9].

«У сфері управління персоналом до адміністративних витрат належать витрати на професійний розвиток, підвищення кваліфікації, пошук і добір

кадрів, а також забезпечення сприятливих умов праці для співробітників, які не задіяні в основному виробництві. Раціональне управління цими ресурсами сприяє підвищенню ефективності персоналу та покращенню трудового клімату» [11].

«З огляду на роль інформаційних технологій, до адміністративних витрат також відносяться витрати на програмне й апаратне забезпечення, що підтримує управлінські процеси. Сюди входять витрати на обслуговування комп'ютерної інфраструктури, інформаційну безпеку, а також технологічну підтримку загальної адміністративної діяльності» [12].

«У сфері маркетингу адміністративні витрати охоплюють ресурси, спрямовані на дослідження ринку, розробку стратегій позиціонування та комунікаційну підтримку корпоративного іміджу. Хоча ці витрати не мають прямого зв'язку з виробництвом, вони формують репутаційну та стратегічну основу для конкурентної переваги» [13–16].

«З правового погляду до адміністративних витрат включаються витрати на юридичне забезпечення діяльності, відповідність нормативно-правовим вимогам, ведення документації та участь у регуляторних процедурах. Ці витрати зменшують правові ризики та сприяють дотриманню законодавства» [17].

«У площині стратегічного управління адміністративні витрати розглядаються як інвестиції у розвиток управлінського потенціалу, які формують передумови для довгострокового зростання, ринкової стійкості та адаптації до змін зовнішнього середовища. До таких витрат належать витрати на стратегічне планування, прогнозування ринкових трендів та розробку середньо- і довгострокових напрямів розвитку» [18].

Таким чином, адміністративні витрати охоплюють широкий спектр витрат, пов'язаних із забезпеченням загального управління організацією, координацією її структурних елементів та підтримкою стабільності функціонування. Вони є невіддільною складовою витратної структури підприємства та визначальним чинником його ринкової життєздатності.

На адміністративні витрати впливають різноманітні чинники, що формують їхню величину, структуру та динаміку. Насамперед це організаційна побудова підприємства: чим складніша ієрархічна структура, тим більші витрати на забезпечення управління на різних рівнях. Великі підприємства, як правило, мають розгалужену мережу адміністративних підрозділів, що також зумовлює додаткові витрати.

Наступним важливим чинником є технологічна оснащеність підприємства. Впровадження сучасних інформаційних систем дозволяє автоматизувати управлінські процеси, зменшуючи потребу у численному апараті управління. Однак стартові інвестиції на цифровізацію можуть тимчасово підвищити загальні витрати.

Варто враховувати і вплив макроекономічного середовища. В умовах економічного зростання організації здатні збільшувати адміністративні бюджети для реалізації амбітних програм розвитку. У періоди криз — навпаки, відбувається скорочення витрат, зокрема адміністративних.

Важливе значення мають також регуляторні вимоги. Законодавчі обмеження та нормативні стандарти, зокрема у сфері звітності чи охорони праці, потребують додаткових витрат на юридичний супровід і дотримання нормативів, що особливо актуально для підприємств, які працюють на міжнародному рівні.

Крім того, соціокультурні чинники відіграють не менш важливу роль. «У країнах із високим рівнем соціального забезпечення роботодавці змушені витрачати більше ресурсів на соціальні гарантії, корпоративну етику та гідні умови праці, що також відображається на рівні адміністративних витрат» [19].

Таким чином, адміністративні та управлінські витрати хоч і не беруть прямої участі у формуванні кінцевого продукту, однак є критично важливими для безперервного й ефективного функціонування виробничого процесу. Саме вони гарантують стабільність кругообігу та сталість економічного розвитку підприємства в умовах динамічного ринкового середовища.

Для поглибленого розуміння змісту адміністративних витрат представлено результати дослідження щодо трактування цього поняття, які систематизовано у таблиці 1.1.

Таблиця 1.1.

**Наукові погляди вітчизняних вчених стосовно визначення поняття
«адміністративні витрати»**

Автор	Трактування сутності
Бутинець Ф.Ф.	«Адміністративними є витрати, пов'язані з обслуговуванням виробництва й управлінням ним у масштабі всього підприємства» [20]
Волкова І.А.	«Адміністративні витрати – це витрати, які здійснюються підприємством незалежно від його бажання та не приносять безпосереднього ефекту, і тільки утримують підприємство на необхідному рівні функціонування» [21].
Гарасим П.М.	«Адміністративні витрати – це елемент інших витрат підприємства, та повинен або ж включатися у собівартість виготовлених товарів, або ж пропорційно розподілятися» [22].
Гура Н.О.	«Адміністративні витрати – складова витрат підприємства, основна мета здійснення яких – забезпечення стабільного функціонування процесу виробництва та підприємства в цілому» [23].
Загородній А.Г.	«Адміністративні витрати – це такі витрати, які пов'язані із забезпеченням основної інфраструктури виробничої діяльності підприємства та не гарантують отримання вигод від їх здійснення у майбутньому» [24].
Іванюта П.В.	«Адміністративні витрати – затрати суб'єкта господарювання на оплату праці персоналу, який безпосередньо незайнятий у процесі виробництва та інші загальні витрати, які не відносяться до загальновиробничих витрат» [10].
Маренич Т.Г.	«Адміністративні витрати - це вся сукупність певних затрат підприємства, які спрямовуються на вирішення загальногосподарських питань, в тому числі транспорт, зв'язок, податкові платежі, обслуговування поточного рахунку в банку та інші затрати» [25].
Партич Г.О. [47]	«Адміністративні витрати – сукупність витрачених коштів підприємства на забезпечення належного зв'язку між підрозділами, оплати відряджень працівникам, розгляд судових спорів» [26].
Сопко В.В. [68]	«Адміністративні витрати - це загальногосподарські затрати, які пов'язані з управлінням та обслуговуванням підприємства» [27]
Сук Л.К. [70]	«Адміністративні витрати – це витрати на обслуговування виробничої діяльності підприємства, які потребують подальшого розподілу за аналогією до загальновиробничих витрат» [28]

Джерело: сформовано автором [10;20-28].

На основі узагальнених у таблиці 1.1 даних можна дійти висновку, що адміністративні витрати охоплюють усі види витрат, пов'язані з управлінською діяльністю підприємства, за винятком тих, що напряду

стосуються процесу виробництва продукції. Вони є необхідною умовою забезпечення стабільного функціонування суб'єкта господарювання та потребують своєчасного й об'єктивного відображення в обліковій системі.

Попри те, що ці витрати не сприяють безпосередньому зростанню доходу, їх вплив на фінансові результати підприємства є істотним.

Водночас у науковій літературі спостерігається розбіжність у трактуванні сутності адміністративних витрат. У таблиці 1.2 представлено порівняльний аналіз підходів провідних дослідників щодо основних характеристик цієї категорії.

Таблиця 1.2.

Наукові погляди до визначення сутності адміністративних витрат

Ознака	Автор						
	Подмешальська Ю.В.	Феофанов Л.К.	Осетрова Г.Ю.	Бутенець Ф.Ф.	Сук П.Л.	Маренич Т.Г.	Фаріон В.Я. Друрі К.
Сума всіх витрат підприємства, які не пов'язані з виробництвом	+	+	+				
Витрати які є життєво необхідними, тобто без їх здійснення діяльність буде неможливою				+	+	+	+
Витрати які не гарантують що принесуть дохід							+
Витрати які є обов'язковими та неминучими				+	+	+	+
Витрати періоду	+	+	+				
Операційні	+	+	+				
Непрямі	+	+	+				
Невиробничі	+	+	+				
Не включаються до собівартості реалізованої продукції, робіт, послуг та скорочують дохід звітного періоду	+	+	+				
Витрати на підтримку основної діяльності	+	+	+	+	+	+	+

Джерело: сформовано автором [10;20-28]

Як свідчать узагальнені дані таблиці 1.2, усі дослідники сходяться на думці, що адміністративні витрати належать до витрат, які забезпечують функціонування допоміжних процесів, супровідних основній діяльності підприємства.

Адміністративні витрати охоплюють сукупність загальних витрат, пов'язаних із забезпеченням управлінських функцій та обслуговуванням внутрішніх потреб підприємства. До цієї категорії належать витрати на оплату праці персоналу (включаючи заробітну плату та преміальні виплати), обов'язкові податкові відрахування, витрати на утримання та експлуатацію основних засобів і нематеріальних активів, витрати на зв'язок, оплату спеціалізованих професійних послуг та інші супровідні витрати.

Серед першочергових заходів, спрямованих на оптимізацію загального рівня витрат, що безпосередньо впливає на зниження собівартості продукції й підвищення її конкурентоспроможності, особливе місце посідає скорочення допоміжного адміністративного персоналу. Йдеться, зокрема, про такі категорії працівників, як секретарі, бухгалтери, перекладачі, управлінці середньої ланки тощо. Не менш важливим чинником підвищення ефективності є зростання продуктивності праці.

Вагому роль у зменшенні адміністративних витрат відіграє і впровадження досягнень науково-технічного прогресу. Зокрема, йдеться про придбання сучасного обладнання, автоматизацію управлінських функцій, удосконалення виробничо-облікових технологій.

Таким чином, зниження адміністративних витрат, що сприяє покращенню фінансових результатів, розглядається як одне з головних завдань керівного складу підприємства та важливий напрям управлінської оптимізації.

1.2. Критерії визнання та класифікація адміністративних витрат в бухгалтерському обліку

Класифікація адміністративних витрат відіграє ключову роль у формуванні ефективної системи управління фінансами підприємства, оскільки дозволяє здійснювати детальний аналіз структури витрат, визначати їх доцільність та оптимізувати використання ресурсів. Чітке розмежування витрат за видами, функціями та напрямками забезпечує прозорість обліку,

полегшує процес планування й контролю, а також сприяє ухваленню обґрунтованих управлінських рішень. Завдяки класифікації підприємство може своєчасно виявляти неефективні витрати, знижувати фінансові ризики та підвищувати загальну економічну результативність діяльності.

Класифікація адміністративних витрат може здійснюватися за різними критеріями, що представлено на рисунку 1.1. Зокрема, з позиції економічного змісту ці витрати поділяються на кілька основних груп. До першої належать витрати на оплату праці адміністративного персоналу, включаючи заробітну плату та пов'язані з нею нарахування. Друга група охоплює витрати, пов'язані з орендою офісних приміщень та оплатою комунальних послуг, необхідних для забезпечення їх функціонування. Третю категорію становлять витрати на амортизацію офісної техніки й обладнання, а також на придбання канцелярського приладдя та послуги зв'язку.

Крім того, «до складу адміністративних витрат можуть входити витрати, пов'язані з професійним розвитком персоналу, зокрема на навчання та підвищення кваліфікації. Окрему групу становлять витрати на залучення зовнішніх консультантів, оплату юридичних послуг, а також витрати на реалізацію заходів іміджевого характеру — за умови, що вони спрямовані на зміцнення репутації підприємства.

З огляду на функціональне призначення, адміністративні витрати охоплюють широкий спектр витрат, пов'язаних із реалізацією ключових управлінських функцій. Зокрема, йдеться про витрати, спрямовані на організацію процесів управління, планування, ведення обліку та здійснення контролю. «Крім того, до цієї категорії відносяться витрати, пов'язані з фінансовим менеджментом, управлінням трудовими ресурсами, а також із підтримкою інформаційно-комунікаційної інфраструктури підприємства. Усі ці витрати забезпечують належне функціонування організації в цілому та сприяють підвищенню ефективності її діяльності» [29].

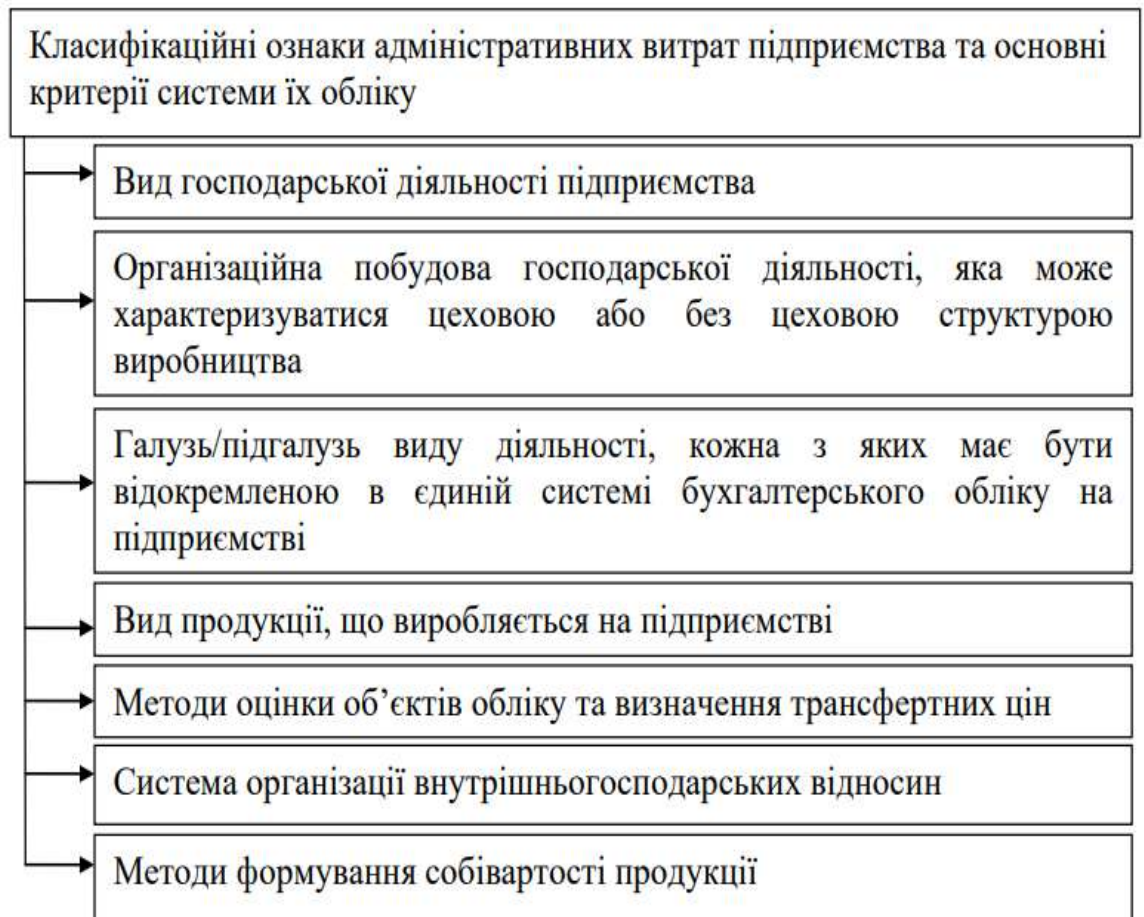

Рис.1.1. Класифікаційні ознаки адміністративних витрат

«Залежно від ступеня реагування на зміну обсягу господарської діяльності адміністративні витрати поділяються на постійні та змінні. До постійних належать ті витрати, рівень яких не залежить від масштабів операційної діяльності підприємства. Прикладами таких витрат є плата за оренду офісних приміщень або заробітна плата управлінського персоналу. Натомість змінні витрати характеризуються залежністю від інтенсивності функціонування організації. До них відносяться, зокрема, витрати на придбання канцелярського приладдя чи витрати на послуги зв'язку, розмір яких змінюється відповідно до обсягів роботи» [29].

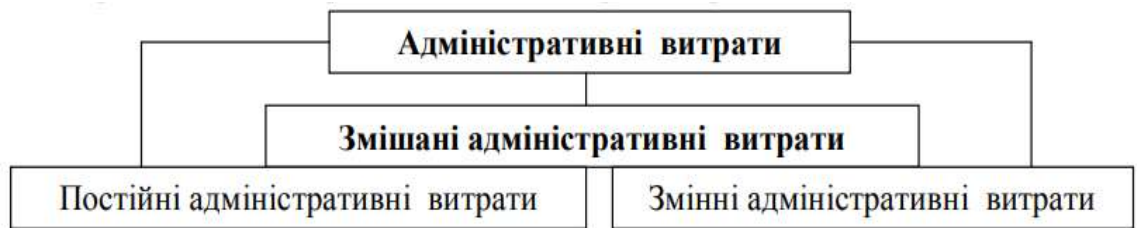

Рис.1.2. Класифікаційні адміністративних витрат згідно обсягів виробництва

«Залежно від характеру впливу на фінансові результати підприємства, адміністративні витрати поділяються на прямі та непрямі. Прямі витрати мають чіткий зв'язок з окремими видами діяльності або конкретними проектами. Наприклад, до них можна віднести витрати, пов'язані з веденням бухгалтерського обліку окремого структурного підрозділу. Натомість непрямі витрати стосуються загального функціонування підприємства і розподіляються між усіма його підрозділами. Прикладом таких витрат є витрати на утримання адміністративних приміщень» [29].

Рис.1.3. Класифікаційні адміністративних витрат

Залежно від методу включення до собівартості продукції адміністративні витрати поділяються на основні та накладні. Основні витрати безпосередньо враховуються у складі собівартості, тоді як накладні витрати розподіляються між одиницями продукції або послуг за допомогою відповідної облікової методики [29].

Крім того, адміністративні витрати можуть класифікуватися за періодом їх виникнення. У цій площині виокремлюються витрати, що виникають на етапі планування та організації діяльності підприємства, тобто до початку основного виробничого або сервісного процесу. Наступною категорією є витрати, пов'язані з поточною операційною діяльністю, які формуються в ході здійснення основних функцій підприємства. Окремо розглядаються адміністративні витрати після завершення операційного циклу, зокрема витрати на управління, адміністрування та фінансовий супровід. Кожен із зазначених періодів супроводжується специфічними вимогами щодо обліку, контролю та аналітичної оцінки відповідних витрат [29] (рис. 1.4).

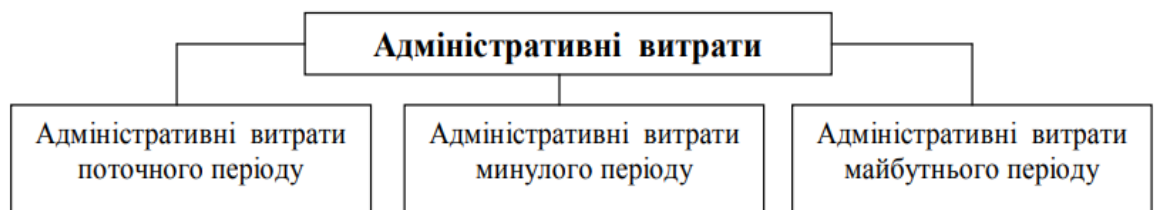

Рис.1.4. Класифікаційні адміністративних витрат відповідно по періодів виникнення

Регульовані адміністративні витрати формуються під впливом чинного законодавства або відповідних державних органів, які здійснюють контроль за їх дотриманням. Такі витрати є обов'язковими для підприємства і спрямовані на виконання встановлених нормативів, стандартів та вимог, затверджених урядовими або регуляторними структурами. До цього виду витрат, зокрема, належать податкові зобов'язання, обов'язкові страхові внески, ліцензійні збори, а також витрати, пов'язані з дотриманням стандартів безпеки, якості продукції чи послуг.

На відміну від них, нерегульовані адміністративні витрати не перебувають під прямим контролем з боку держави й визначаються підприємством самостійно відповідно до його стратегічних інтересів. До таких витрат належать витрати на рекламну діяльність, маркетингові заходи, наукові дослідження, розробку інновацій, а також управлінські витрати, які не передбачені жодними нормативними актами. Характерною рисою

нерегульованих витрат є їх гнучкість, що дозволяє адаптувати їх до актуальних потреб підприємства та змінювати відповідно до обраної стратегії розвитку [29] (рис. 1.5).

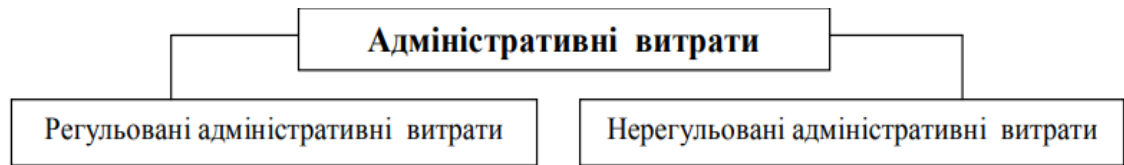

Рис.1.5. Класифікаційні адміністративних витрат згідно ознаки регулювання

Адміністративні витрати охоплюють сукупність різнопланових елементів, що забезпечують організаційне управління та підтримку повсякденної діяльності підприємства. До цієї категорії відносяться витрати на оплату праці управлінського персоналу, зокрема керівників, їхніх помічників та інших співробітників адміністративного апарату. Крім того, адміністративні витрати включають витрати, пов'язані з орендою, утриманням та обслуговуванням офісних приміщень.

Сюди також належать витрати на офісне устаткування, придбання канцелярського приладдя, забезпечення зв'язку (телефонний зв'язок, доступ до інтернету), поштові витрати, обробку документації та інші операційні витрати, що виникають у процесі адміністративного управління. Незважаючи на те, що ці витрати не беруть безпосередньої участі у створенні продукції чи наданні послуг, вони є необхідною умовою безперебійного функціонування підприємства.

Ефективне управління адміністративними витратами дає змогу оптимізувати структуру загальних витрат, що, у свою чергу, сприяє підвищенню рентабельності діяльності та зміцненню позицій підприємства на конкурентному ринку [29] (рис. 1.6).

Таким чином, адміністративні витрати являють собою сукупність витрат, пов'язаних із забезпеченням управління та організацією внутрішньої діяльності підприємства або установи. До цієї категорії належать витрати, спрямовані на реалізацію ключових адміністративних функцій, зокрема

управління персоналом, ведення бухгалтерського обліку, організацію процесів закупівель, адміністрування інформаційних потоків, а також інші супутні послуги, необхідні для ефективного функціонування організаційної структури.

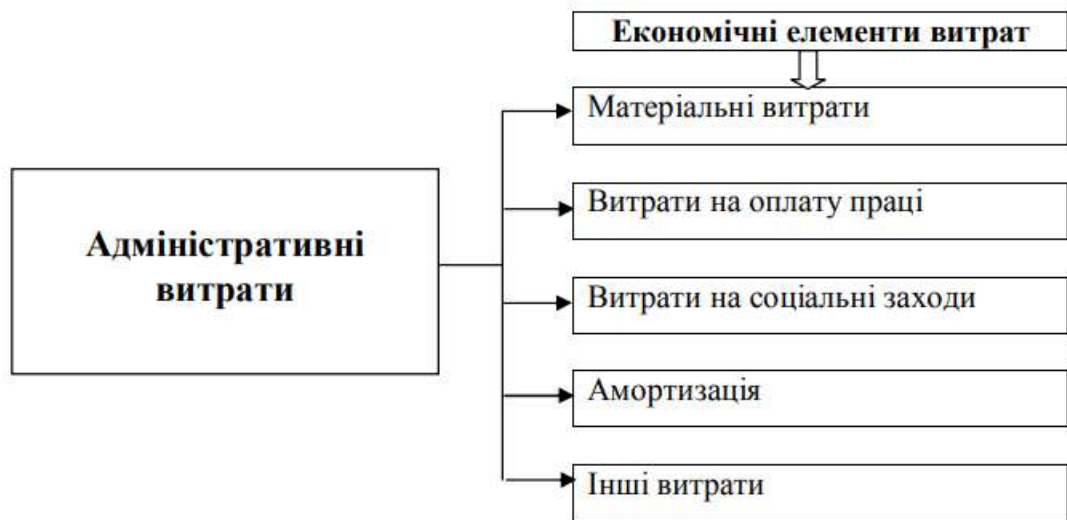

Рис.1.6. Класифікаційні адміністративних витрат згідно ознаки регулювання

Адміністративні витрати становлять невід’ємну частину собівартості виробленої продукції або наданих послуг. Водночас їх раціональне використання та ефективне управління сприяють зменшенню загального обсягу витрат підприємства, що, у свою чергу, позитивно впливає на рівень його конкурентоспроможності на ринку (див. рис. 1.7).

Отже, проведення критичного аналізу різноманітних підходів до визначення сутності адміністративних витрат засвідчує складність цієї проблематики та відсутність єдиного універсального методу, здатного комплексно врахувати всі релевантні аспекти. Варіативність підходів зумовлена контекстом дослідження, його цільовою спрямованістю та обсягом наявної інформації. Кожен із запропонованих методів має як свої переваги, так і певні обмеження, що слід враховувати при виборі аналітичного інструментарію.

Одним із ключових висновків є те, що попереднє чітке формулювання цілей і меж дослідження має вирішальне значення для обґрунтованого вибору

відповідного підходу. Наприклад, при аналізі бюджетної доцільності адміністративних витрат доцільним може бути використання методики, що базується на співвідношенні між витратами та досягнутими результатами. Водночас для оцінювання внутрішньої ефективності управлінської діяльності доцільніше застосовувати підходи, які враховують нефінансові показники, зокрема рівень задоволеності персоналу або якість виконаних адміністративних функцій.

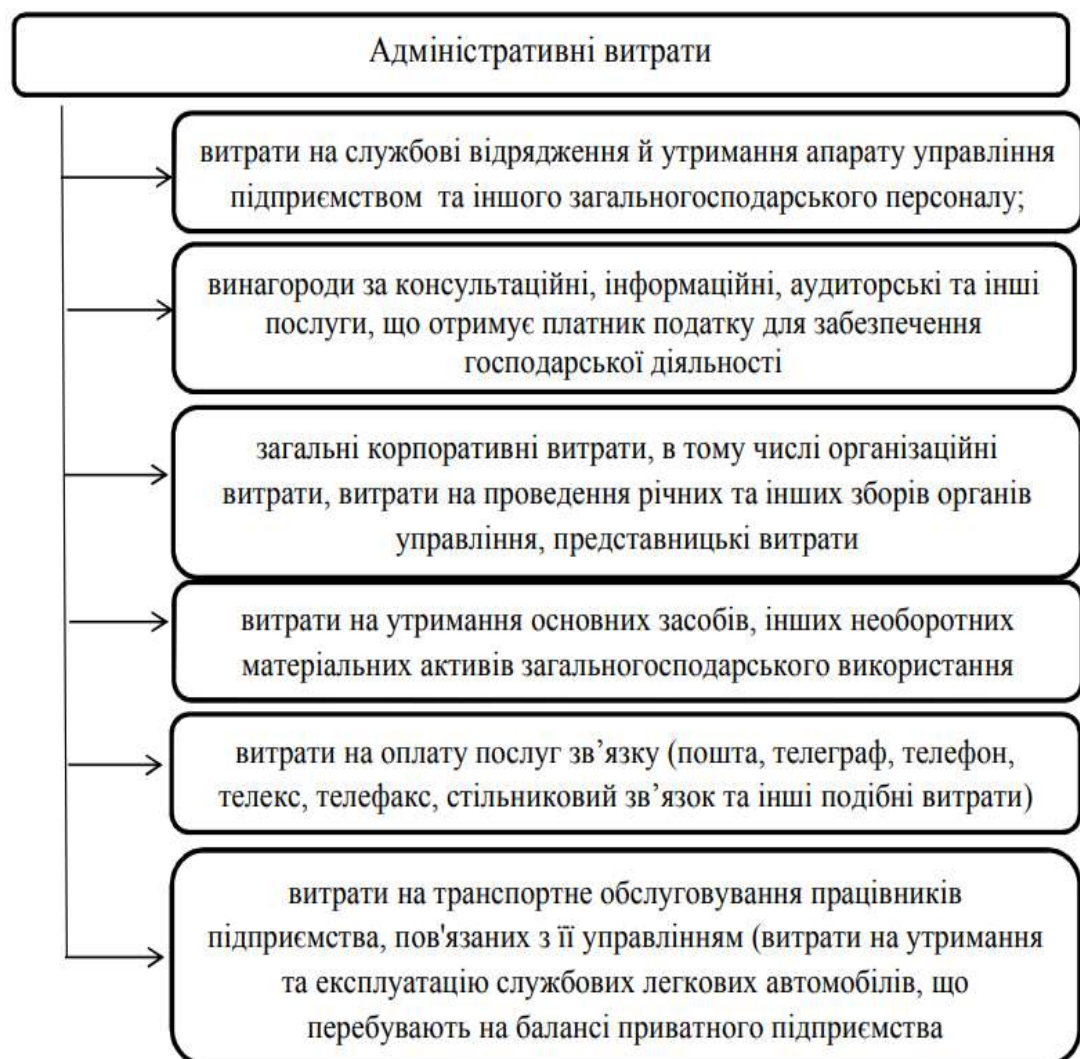

Рис.1.6. Складові адміністративних витрат

Слід зазначити, що жодна методика не є повністю універсальною: кожен підхід може мати певні обмеження і в окремих ситуаціях призводити до викривлення результатів. Зокрема, методи, орієнтовані винятково на фінансові індикатори, ігнорують нефінансові чинники, що також є значущими для комплексної оцінки управлінської ефективності.

У зв'язку з цим вибір методології оцінки адміністративних витрат повинен здійснюватися з урахуванням конкретних цілей аналізу, специфіки об'єкта дослідження та необхідності врахування як фінансових, так і нефінансових параметрів. Доцільним є застосування інтегрованого підходу, що поєднує кілька методів аналізу, забезпечуючи цілісне уявлення про рівень ефективності управлінської діяльності підприємства.

1.3. Нормативно – правове регулювання обліку адміністративних витрат

Ефективне регулювання підприємницької діяльності з боку держави неможливе без наявності чітко сформованої, комплексної та збалансованої нормативно-правової бази. Саме правові акти визначають загальні правила функціонування підприємницького середовища, окреслюють права й обов'язки суб'єктів господарювання, а також встановлюють механізми державного нагляду і контролю. Важливо, щоб правове забезпечення у сфері підприємництва відповідало одночасно інтересам бізнесу та потребам суспільства, сприяючи розвитку економіки на засадах законності та прозорості.

Нормативно-правова система, що регламентує діяльність суб'єктів господарювання в Україні, включає такі основні елементи:

1. Конституція України — закріплює фундаментальні засади підприємницької діяльності, принципи ринкової економіки, права на власність і свободу господарювання.

2. Закони України, які можна поділити на кілька категорій:

- Універсальні законодавчі акти, що регулюють бюджетну систему, процедури банкрутства суб'єктів господарювання тощо.
- Галузеві закони, що охоплюють специфіку окремих напрямів діяльності, таких як зовнішньоекономічна діяльність, банківська система, ринок цінних паперів тощо.

○ Закони, що врегульовують окремі правовідносини, зокрема кодекси (наприклад, Податковий кодекс України, Бюджетний кодекс України), які системно регулюють ключові аспекти господарювання.

Ведення обліку адміністративних витрат в Україні здійснюється відповідно до типових положень, затверджених Кабінетом Міністрів України, а також інших чинних нормативно-правових актів, які деталізують правила їх відображення, класифікації та обліку в системі фінансової звітності.

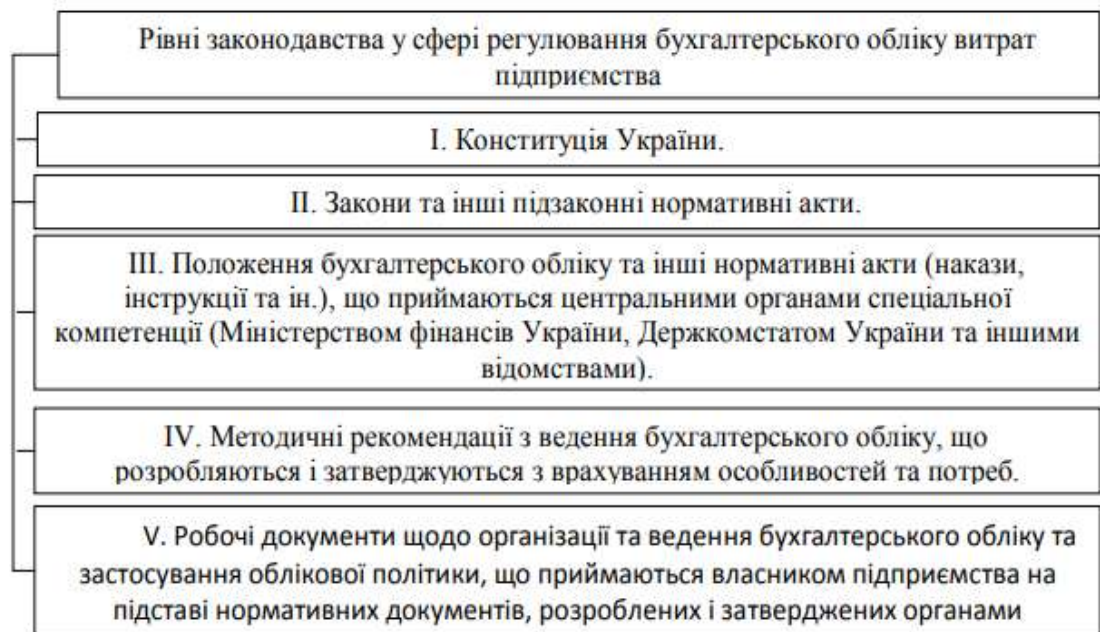

Рис.1.7. Структура нормативно-правового регулювання обліку адміністративних витрат

До складу адміністративних витрат входять витрати, пов'язані з оплатою праці керівного складу, спеціалістів та допоміжного персоналу, задіяного в управлінському апараті підприємства. До цієї категорії також належать витрати на соціальні заходи, медичне страхування відповідних працівників, а також витрати, пов'язані з відрядженнями та представницькою діяльністю. Окрему групу становлять витрати на утримання основних засобів та інших необоротних матеріальних активів, що використовуються для забезпечення загальногосподарських потреб підприємства.

Крім того, адміністративні витрати охоплюють витрати на засоби зв'язку, послуги аудиту, юридичне та професійне консультування, витрати на

охорону праці, дотримання вимог техніки безпеки, а також інші витрати, які не підлягають включенню до виробничої собівартості продукції, робіт або послуг. Також до цієї групи відносяться обов'язкові податки, збори та інші платежі, за винятком тих, що безпосередньо включаються до виробничих витрат.

Варто наголосити, що адміністративні витрати класифікуються як витрати звітного періоду, тобто вони визнаються у тому періоді, в якому фактично були понесені, незалежно від моменту їх оплати (рис. 1.8).

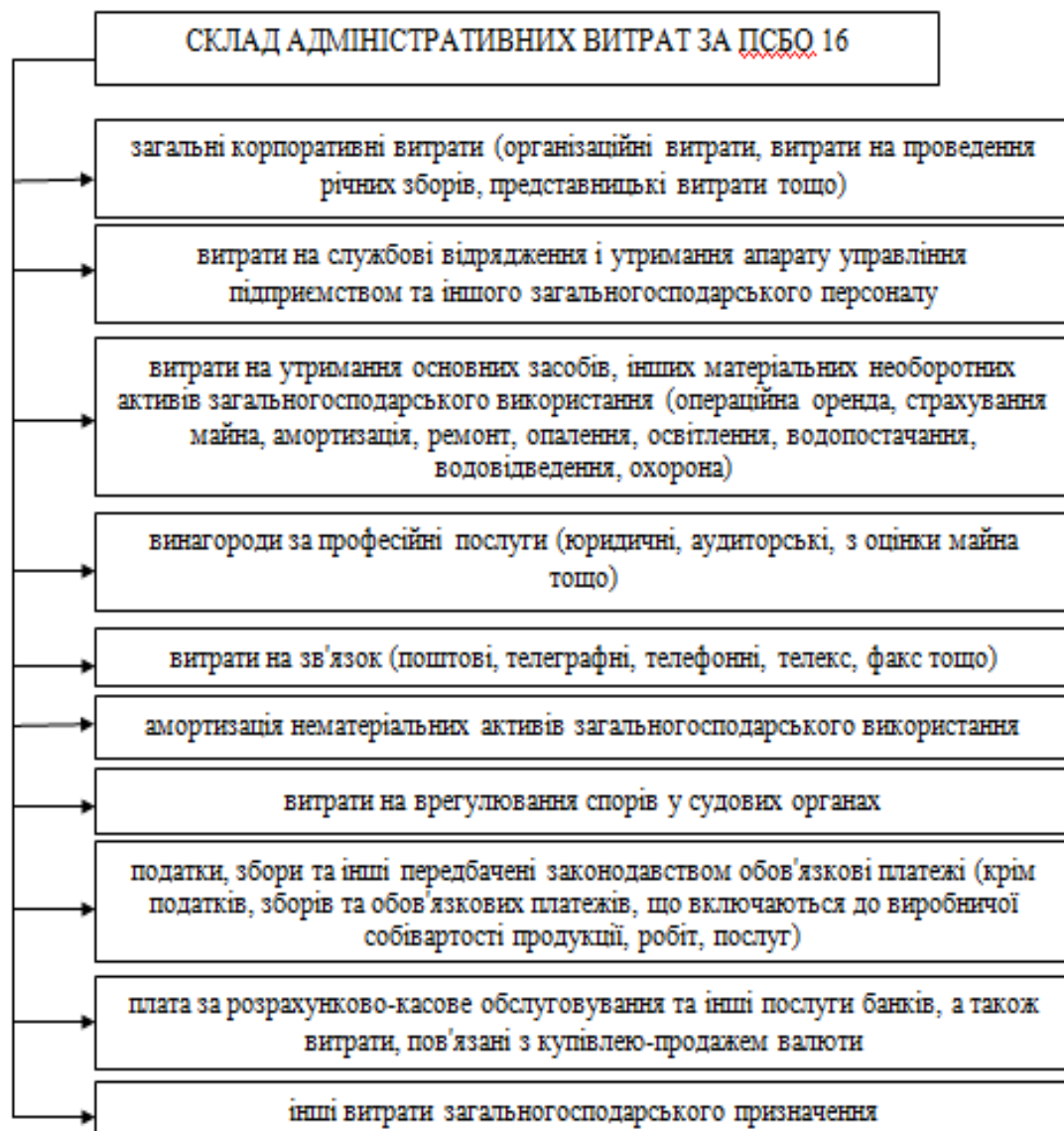

Рис.1.8. Склад адміністративних витрат за НПСБО 16

Порядок визнання витрат регламентується підпунктами 5–8 Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 16, що деталізовано на рисунку 1.9.

Відповідно, оцінювання адміністративних витрат з метою їх облікового відображення є важливою складовою процесу управління підприємницькою діяльністю. Цей етап передбачає комплексний аналіз витрат, пов'язаних із виконанням адміністративних функцій підприємства. Суть такої оцінки полягає у систематичному співставленні зазначених витрат із фінансовими результатами діяльності, що дозволяє визначити їхній вплив на економічну ефективність функціонування суб'єкта господарювання.

Здійснення такого аналізу забезпечує керівництво необхідною інформацією для прийняття виважених управлінських рішень щодо раціонального використання ресурсів, а також сприяє розробці заходів з оптимізації витратної частини бюджету.

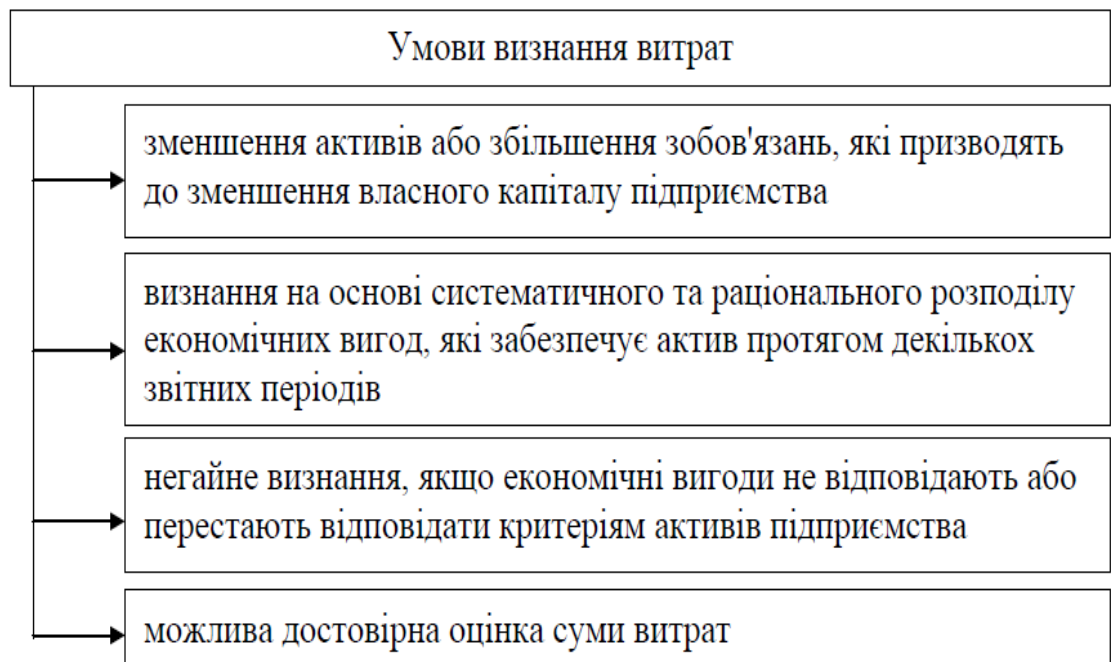

Рис.1.8. Умови визнання витрат за НПСБО 16

В Україні функціонує багаторівнева система нормативно-правового регулювання бухгалтерського обліку, що забезпечує правову визначеність та уніфікацію підходів до ведення облікової діяльності. Нормативні документи, прийняті вищими органами державної влади, є обов'язковими до виконання

для всіх суб'єктів господарювання незалежно від форми власності. Водночас методичні рекомендації мають дорадчий характер і використовуються з урахуванням специфіки діяльності підприємства.

У процесі підготовки роботи було проаналізовано та використано чинну нормативну базу, що регламентує порядок обліку витрат. Основні джерела нормативно-правового забезпечення систематизовано в таблиці 1.3.

Таблиця 1.3.

**Комплекс нормативних документів,
що регламентують облік витрат**

№	Нормативно-правовий акт	Суть положень	Сфера застосування
1	Конституція України (від 28.06.1996 р.)	«Визначає загальні правові основи підприємницької діяльності, регулює функціонування суб'єктів господарювання» [30].	Загальні принципи ведення бізнесу
2	Цивільний кодекс України (від 16.01.2003 р. № 435-IV)	«Встановлює правовий механізм майнових і немайнових правовідносин, ґрунтуючись на юридичній рівності та волевиявленні сторін» [31].	Цивільно-правове регулювання діяльності підприємств
3	Господарський кодекс України (від 16.01.2003 р. № 436-IV)	«Регулює господарські відносини між учасниками економічної діяльності, визначає принципи здійснення підприємництва» [32].	Організація господарської діяльності
4	Податковий кодекс України (від 02.12.2010 р. № 2755-VI)	«Встановлює порядок справляння податків та зборів, а також механізми їх адміністрування» [33].	Податковий облік витрат
5	Кодекс законів про працю України (від 10.12.1971 р. № 322-VIII)	«Визначає правові основи регулювання трудових відносин» [34].	Формування витрат на оплату праці в складі адміністративних витрат
6	Закон України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" (від 16.07.1999 р. № 996-XIV)	«Регламентує організацію обліку на підприємстві, визначає принципи складання фінансової звітності» [35].	Відображення адміністративних витрат у фінансовому обліку
7	НП(С)БО 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності" (наказ Мінфіну від 07.02.2013 р. № 73)	«Визначає поняття витрат як зменшення економічних вигод, що впливають на капітал» [36].	Визнання та облік адміністративних витрат

Продовження таблиці 1.3.

8	НП(С)БО 7 "Основні засоби" (наказ Мінфіну від 24.04.2000 р. № 92)	«Встановлює методологію обліку основних засобів та нарахування амортизації» [37].	Облік витрат на утримання основних засобів
9	НП(С)БО 8 "Нематеріальні активи" (наказ Мінфіну від 18.10.1999 р. № 211)	«Регламентує порядок обліку нематеріальних активів та інвестицій у них» [38].	Облік нематеріальних активів
10	НП(С)БО 9 "Запаси" (наказ Мінфіну від 20.10.1999 р. № 246)	«Визначає правила формування облікової інформації про запаси» [39].	Витрати на матеріальні ресурси
11	НП(С)БО 16 "Витрати" (наказ Мінфіну від 31.12.1999 р. № 318)	«Регламентує склад витрат, які формують собівартість продукції» [40].	Облік витрат підприємств усіх форм власності
12	Методичні рекомендації з обліку собівартості сільгосппродукції (наказ Мінагрополітики від 18.05.2001 р. № 132)	«Передбачають використання різних методів обліку витрат: позамовний, попроцесний, передільний тощо» [41].	Калькулювання витрат у сільському господарстві
13	Положення про документальне забезпечення записів (наказ Мінфіну від 24.05.1995 р. № 88)	«Визначає правила складання первинних документів при здійсненні господарських операцій» [42].	Організація первинного обліку витрат
14	Методичні рекомендації щодо регістрів журнально-ордерної форми (наказ Мінагрополітики від 04.06.2009 р. № 390)	«Містять інструкції щодо обліку активів, капіталу та зобов'язань методом подвійного запису» [43].	Облік витрат у сільському господарстві
15	План рахунків бухгалтерського обліку (наказ Мінфіну від 09.12.2011 р. № 1591)	«Містить класифікацію рахунків для обліку активів, капіталу, витрат і зобов'язань» [44].	Ведення обліку на підприємствах різних форм власності
16	Інструкція щодо застосування Плану рахунків (наказ Мінфіну від 30.11.1999 р. № 291)	«Надає пояснення щодо використання рахунків відповідно до плану» [45].	Єдиний підхід до бухгалтерського обліку
17	Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку (електронний ресурс)	«Встановлюють загальні вимоги до структури, змісту та принципів складання фінансової звітності» [46].	Гармонізація з міжнародними підходами до обліку

Джерело: сформовано автором [30-46]

Цей нормативний масив створює комплексне правове підґрунтя для обліку витрат і забезпечує узгодженість облікових процедур між підприємствами різних секторів економіки, форм власності та організаційно-правових форм.

Здійснений огляд нормативно-правових актів та спеціалізованої літератури дав змогу глибше дослідити особливості формування та розвитку системи обліку витрат в Україні загалом, а також адміністративних витрат зокрема. У ході аналізу було здійснено порівняння національних положень зі стандартами міжнародної практики, що дозволило виявити спільні риси та відмінності у підходах до організації обліку. Окрему увагу приділено порівнянню нормативних актів за ступенем їх впливу на регулювання обліку витрат, виявленню меж їх дії, встановленню вимог до класифікації та відображення адміністративних витрат, а також перевірці внутрішньої несуперечливості нормативної бази. Отримані результати створили концептуальне підґрунтя для подальшого виконання дипломного дослідження.

РОЗДІЛ II

МЕТОДИКА ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ АДМІНІСТРАТИВНИХ ВИТРАТ В ТОВ ПК «ЗОРЯ ПОДІЛЛЯ»

2.1. Організаційно-економічна характеристика ТОВ ПК «Зоря Поділля»

Товариство з обмеженою відповідальністю «Продовольча компанія «Зоря Поділля» було засноване у 2006 році як частина концерну «Укрпромінвест», що входить до складу корпорації «Група Укрпромінвест». На сьогодні підприємство функціонує як інтегрована структура, до складу якої входять 14 філій, зокрема 10 сільськогосподарських господарств, цукровий завод, два автотранспортні підприємства та машинно-тракторна станція. Усі підрозділи не мають статусу окремих юридичних осіб і не ведуть власної фінансової звітності, що забезпечує централізовану управлінську координацію з боку головного офісу.

Операційне управління здійснюється директором підприємства, якому підпорядковуються заступники, відповідальні за стратегічне планування, виробничі процеси, фінансово-економічну діяльність та управління персоналом. Земельні ресурси компанії охоплюють понад 50 тис. гектарів орних земель, розташованих на території кількох адміністративних районів Вінницької, Черкаської та Житомирської областей. У структурі виробництва важливе місце займає Гайсинський цукровий завод, а також розвинуте тваринництво, що налічує понад 2000 голів великої рогатої худоби.

У 2017 році підприємство завершило будівництво першої черги зернозберігального елеватора в місті Гайсин, що стало вагомим кроком у розвитку інфраструктурної бази. Раніше автономні аграрні господарства були об'єднані в єдину систему управління під егідою ТОВ «ПК «Зоря Поділля». Основною сферою їх діяльності є вирощування сільськогосподарської сировини, насамперед цукрових буряків, які в подальшому переробляються на потужностях цукрового заводу. Машинно-тракторна станція забезпечує

виконання технічних робіт на замовлення інших підрозділів підприємства та самого заводу.

Товариство з обмеженою відповідальністю «Продовольча компанія «Зоря Поділля» (ЄДРПОУ 34009446) належить до числа провідних підприємств агропромислового комплексу Вінницької області. Станом на кінець 2024 року сукупна вартість активів компанії перевищувала 7,3 мільярда гривень. Юридична реєстрація підприємства відбулася 15 березня 2006 року. Компанія входить до складу корпоративної групи «Укрпромінвест», кінцевим бенефіціарним власником якої є Порошенко Олексій Петрович.

Таблиця 2.1

Загальна інформація про базу практики

Назва інформації	Дані
Повна назва підприємства	Товариство з обмеженою відповідальністю "Продовольча компанія "ЗОРЯ ПОДІЛЛЯ"
Скорочена назва підприємства	ТОВ "ПК "ЗОРЯ ПОДІЛЛЯ"
Юридична адреса (запис в ЄДР)	23700, Вінницька обл., Гайсинський р-н, місто Гайсин, вул. Заводська, буд. 150
Фактичне місце розташування	23700, Вінницька обл., Гайсинський р-н, місто Гайсин, вул. Заводська, буд. 150
Контактні дані та веб-сайт	Тел.: +38 (043)-342-14-10 E-mail: morozv@pkzp.com.ua
Код ЄДРПОУ	34009446
Номер і дата державної реєстрації	№302 від 30.03.2016 (Реєстр акцизного податку)
Дата заснування та фактичний термін діяльності, років	15.03.2006 (19 років 2 міс.)
Тип компанії (юридична або фізична особа)	Юридична особа
Форма власності	Приватна
Код і назва організаційно-правової форми	240 – Товариство з обмеженою відповідальністю
Орган державного управління за кодом (підпорядкованість)	Гайсинська районна державна адміністрація Вінницької області
Дочірні компанії та філії (якщо є)	Відомості не вказані
Відомості про взяття на облік платника податків	Перебуває на обліку в органах доходів і зборів (ЄДР, ДПС)
Відомості про взяття на облік платника ПДВ	ІПН 340094402043, з 17.03.2006, анульовано з 01.01.2017

Джерело: складено автором

Основним напрямом діяльності ТОВ «ПК «ЗОРЯ ПОДІЛЛЯ» є вирощування зернових, зернобобових культур та насіння олійних рослин (КВЕД 01.11). Проте підприємство не обмежується лише цією сферою: воно

провадить понад сорок видів економічної діяльності, включно з виробництвом цукру та кормів, генерацією електроенергії, виконанням будівельно-монтажних робіт, роздрібною торгівлею паливом, а також оптовою реалізацією зернових культур, хімічної продукції та живих тварин.

З огляду на масштаби діяльності та диверсифікацію бізнесу, визначення ринкової позиції компанії є важливим інструментом стратегічного планування. Аналіз ринкового становища дозволяє ідентифікувати конкурентні переваги та ризики, оцінити фінансову стабільність і перспективи розвитку підприємства. Особливо це актуально для аграрного сектору, де вплив зовнішніх чинників може бути вирішальним. У випадку ТОВ «ПК «ЗОРЯ ПОДІЛЛЯ» дослідження ринкових позицій у межах галузі, ринку й окремого субринку надає базу для прийняття управлінських рішень щодо розширення, інвестування та підвищення ефективності операційної діяльності.

Таблиця 2.2.

Ринковий скоринг ТОВ «ПК «ЗОРЯ ПОДІЛЛЯ»

Фінансовий індикатор	2020	2021	2022	2023	2024
Індекс MarketScore	A/3.3	A/3.9	A/3.3	A/3.9	A/3.2
Частка у секторі	0,82%	0,53%	0,47%	0,61%	0,40%
Частка ринку	1,55%	0,68%	0,65%	0,87%	0,58%
Частка на субринку	1,59%	0,69%	0,66%	0,88%	0,59%
Місце компанії в секторі	21	8	15	11	18
Місце компанії на ринку	14	5	9	4	10
Місце компанії на субринку	14	5	9	4	10
Абсолютний приріст виручки за рік, млн грн	-1 385,2	2 661,7	-996,8	1 895,1	-686,4
Відносний приріст виручки за рік, %	-44,2%	152,4%	-22,6%	55,6%	-12,9%
Абсолютний середньорічний приріст виручки за 3 роки, млн грн	186,7	813,3	91,8	1 186,7	70,6
Сукупний середньорічний темп зростання виручки за 3 роки, %	13,8%	30,8%	2,8%	44,8%	1,6%

Джерело: складено автором

Ринкове позиціонування та фінансово-аналітичні індикатори ТОВ «ПК «ЗОРЯ ПОДІЛЛЯ» - Оцінка позицій ТОВ «ПК «ЗОРЯ ПОДІЛЛЯ» на ринку базується як на кількісних, так і на якісних показниках, що дозволяють комплексно проаналізувати його діяльність, стійкість бізнес-моделі та

адаптивність до зовнішніх змін. Важливими критеріями при цьому виступають індекс MarketScore, частка підприємства у секторі, на ринку та субринку, а також темпи зростання виручки та зміни у фінансових результатах.

Індекс MarketScore: стабільна фінансова репутація - Протягом 2020–2024 років ТОВ «ПК «ЗОРЯ ПОДІЛЛЯ» демонструвало стабільно високий рівень надійності відповідно до індексу MarketScore, який коливався в межах класу «А». Найвищого значення — А/3.9 — підприємство досягло у 2021 році, що збіглося із максимальним приростом виручки (152,4%) та суттєвим покращенням позицій на ринку. Навіть попри незначне зниження індексу до А/3.2 у 2024 році, компанія зберегла фінансову привабливість для інвесторів та партнерів, що свідчить про її адаптивність до ринкових викликів.

Частка на ринку: поступове зниження - Упродовж аналізованого періоду простежується чітка тенденція до зменшення ринкової частки підприємства в усіх трьох аналітичних площинах — сектор, ринок і субринки. Зокрема, частка у секторі знизилася з 0,82% у 2020 році до 0,40% у 2024, на ринку — з 1,55% до 0,58%, а на субринку — з 1,59% до 0,59%. Такі зміни можуть бути наслідком як посилення конкуренції, так і розширення ринку загалом, що призвело до розпорошення клієнтських потоків.

Скорочення частки ринку, навіть за умов збільшення виручки у деякі роки (наприклад, у 2023 році), свідчить про відносну втрату позицій на фоні активнішого зростання інших учасників ринку. Це може вказувати на необхідність стратегічного переосмислення ринкової присутності, зокрема через розширення продуктової лінійки або освоєння нових регіонів.

Позиції на ринку: коливальна динаміка - Протягом 2020–2024 років компанія зазнала суттєвих змін у рейтинговому положенні на ринку. Найкращі результати зафіксовані у 2021 році, коли підприємство посіло 5-те місце як на ринку, так і в межах субринку. Проте вже у 2024 році відбулося зниження до 10-го місця, що узгоджується з падінням ринкової частки та виручки.

Особливо показовим є 2022 рік, коли підприємство опустилося до 15-ї позиції в секторі. Таке падіння супроводжувалося значним зниженням виручки (–996,8 млн грн) і негативним відносним приростом (–22,6%), що вказує на вразливість до зовнішньоекономічних чи внутрішньостратегічних змін.

Загальний аналіз динаміки індексу MarketScore та ринкової частки ТОВ «ПК «ЗОРЯ ПОДІЛЛЯ» свідчить про наявність сильних сторін у фінансовій стійкості підприємства, але також виявляє потребу в перегляді ринкової стратегії задля зміцнення конкурентних позицій у довгостроковій перспективі.

Динаміка виручки, приростів і прибутковості: стратегічна оцінка - Ретроспективний аналіз фінансової звітності ТОВ «ПК «ЗОРЯ ПОДІЛЛЯ» за 2020–2024 роки демонструє нестабільну, циклічну динаміку виручки. Так, у 2021 році було зафіксовано найвищий абсолютний приріст — +2 661,7 млн грн, що еквівалентно 152,4% зростання порівняно з попереднім роком. Такий результат може бути пов’язаний із сприятливою ціновою кон’юнктурою на агропродукцію, посиленням експортної активності або ефективною операційною стратегією.

Водночас у 2022 та 2024 роках спостерігалось зниження виручки: –996,8 млн грн (–22,6%) та –686,4 млн грн (–12,9%) відповідно. Такі результати свідчать про відсутність стабільного темпу розвитку та підвищену чутливість підприємства до впливу зовнішнього середовища. Це може ускладнювати планування інвестицій і призводити до зростання ризиків у фінансовому управлінні.

Середньорічний приріст: волатильність трендів - Середньорічні показники виручки за три роки також демонструють значні коливання. У 2020 році приріст становив 186,7 млн грн, у 2023 році — рекордні 1 186,7 млн грн, а вже у 2024 році — лише 70,6 млн грн. Подібна динаміка свідчить про нестійкий характер зростання: навіть якщо підприємство здатне до стрімкого розвитку, воно не забезпечує довготривалої позитивної тенденції.

Темпи сукупного середньорічного зростання виручки підтверджують цей висновок: з 44,8% у 2023 році вони знизилися до лише 1,6% у 2024. Це вказує на потребу в структурних змінах, спрямованих на стабілізацію темпів розвитку через інновації, диверсифікацію ринків і зміцнення постачальних ланцюгів.

Таблиця 2.3.

Горизонтальний аналіз звіту про фінансові результати

ТОВ «ПК «Зоря Поділля», тис. грн.

Показники	Базовий рік (БР) 2022	Попередній до звітнього рік (ПР) 2023	Звітній рік (ЗР) 2024	Абсолютне відхилення ЗР, +,-		Відносне відхилення ЗР, %	
				до БР	до ПР	до БР	до ПР
Доход (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	4408160	5808397	4428944	20784	-1379453	0.47	-23.75
Чистий доход (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	4408160	5306419	4620014	211854	-686405	4.81	-12.94
Собівартість реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2994073	3516877	3490429	496356	-26448	16.58	-0.75
Валовий прибуток(збиток)	1414087	1789542	1129585	-284502	-659957	-20.12	-36.88
Інші операційні доходи	1196356	502690	917446	-278910	414756	-23.31	82.51
Адміністративні витрати	170227	277503	277682	107455	179	63.12	0.06
Витрати на збут	219219	371724	432909	213690	61185	97.48	16.46
Інші операційні витрати	78767	282917	220824	142057	-62093	180.35	-21.95
Фінансові результати від операційної діяльності	2142230	1360088	1115616	-1026614	-244472	-47.92	-17.97
Фінансові результати до оподаткування:	1979347	1257612	1078223	-901124	-179389	-45.53	-14.26
Податок на прибуток	0	0	0	0	0	0	0
Фінансові результати	1979347	1257612	1078223	-901124	-179389	-45.53	-14.26
Чистий прибуток(збиток)	1979347	1257612	1078223	-901124	-179389	-45.53	-14.26

Джерело: складено автором

Фінансова стійкість: тиск на прибутковість - Попри високі виручкові показники в окремі періоди, рівень чистого прибутку демонструє тенденцію до зменшення. Якщо у 2022 році фінансовий результат до оподаткування становив майже 2 млрд грн, то вже у 2024 він скоротився до 1,08 млрд грн.

Відносне відхилення — понад 45%, що є істотним показником зниження ефективності операційної діяльності.

Скорочення валового прибутку, збільшення витрат на збут, а також волатильність інших операційних доходів є основними чинниками тиску на прибутковість. Це підкреслює потребу в контролі витрат, підвищенні маржинальності продукції та забезпеченні більш прогнозованих доходів.

Комплексний аналіз фінансових результатів підприємства за 2022–2024 роки (на основі таблиці 2.3):

Доходи від реалізації: флуктуації доходів у короткостроковій перспективі - Аналіз показників доходу від реалізації продукції свідчить про коливання протягом трирічного періоду. У 2022 році загальна виручка становила 4 408 160 тис. грн. У 2023 спостерігалось зростання на 1,4 млрд грн (до 5 808 397 тис. грн), що є позитивною динамікою. Проте у 2024 році дохід скоротився до 4 428 944 тис. грн, тобто втрата становила понад 1,37 млрд грн у порівнянні з попереднім роком (–23,75%). Порівняно з базовим роком 2022, приріст є незначним — лише +0,47%.

Ця тенденція свідчить про циклічність і нестійкість доходів, що зумовлює потребу в більш гнучкій політиці збуту та пошуку нових ринків.

Чистий дохід: зниження після пікового періоду - Чистий дохід у 2023 році досяг 5 306 419 тис. грн, що перевищило базовий рівень 2022 року на 897 млн грн. Однак у 2024 році цей показник знизився до 4 620 014 тис. грн, що на 686 млн грн менше порівняно з 2023 роком (–12,94%). У порівнянні з 2022 роком спостерігається помірне зростання (+4,81%).

Зниження чистого доходу є показником втрати частини прибуткових контрактів або падіння середніх цін реалізації.

Собівартість реалізації: контрольована стабілізація витрат - Протягом трьох років собівартість продукції зросла з 2 994 073 тис. грн у 2022 році до 3 516 877 тис. грн у 2023-му. У 2024 році спостерігалось незначне зменшення — до 3 490 429 тис. грн (–0,75%).

Це свідчить про здатність компанії утримувати витрати на стабільному рівні, ймовірно, за рахунок підвищення ефективності виробничих процесів, оптимізації постачання або скорочення витрат на ресурси.

Валовий прибуток: суттєве зменшення маржинальності - Найбільш показовою тенденцією є значне скорочення валового прибутку: з 1 789 542 тис. грн у 2023 до 1 129 585 тис. грн у 2024 (–36,88%). У порівнянні з 2022 роком, де прибуток становив 1 414 087 тис. грн, зниження досягло 284,5 млн грн (–20,12%).

Такий спад свідчить про зниження рентабельності реалізованої продукції, що може бути наслідком підвищення конкуренції, здешевлення продукції або несприятливої цінової динаміки на ринку.

Інші операційні доходи: ознаки відновлення - Ця стаття доходів у 2022 році становила 1 196 356 тис. грн. У 2023 — різке падіння до 502 690 тис. грн (–693 млн грн). Однак у 2024 році компанія частково компенсувала втрати, збільшивши показник до 917 446 тис. грн (+82,5%).

Таке зростання може бути пов'язане з одноразовими надходженнями, державною підтримкою, переоцінкою активів або іншими позареалізаційними джерелами, що демонструє адаптивність компанії до умов нестабільного середовища.

Адміністративні витрати підприємства протягом аналізованого періоду демонструють незначну зміну. У 2023 році їх обсяг становив 277 503 тис. грн, а у 2024 — 277 682 тис. грн, тобто приріст склав лише 179 тис. грн (+0,06%). Це свідчить про стабільність організаційної структури та витрат на її утримання.

Відсутність істотних змін у цій категорії вказує на ефективний контроль за управлінськими витратами, що є позитивним чинником для фінансової сталості підприємства.

Витрати на збут: зростання комерційної активності - у 2023 році витрати на збут становили 371 724 тис. грн, а у 2024 — вже 432 909 тис. грн, що дорівнює зростанню на 61 185 тис. грн (+16,46%). Така динаміка може

свідчити про посилення маркетингових ініціатив, розширення ринків збуту або збільшення логістичних витрат.

Попри зростання витрат у цій категорії, важливо оцінити їх ефективність через призму приросту доходу. Зафіксоване зменшення виручки свідчить, що зростання витрат на збут не супроводжувалося очікуваним підвищенням продажів, що ставить під сумнів їхню доцільність у короткостроковій перспективі.

Інші операційні витрати: оптимізація витратної структури - інші операційні витрати у 2023 році становили 282 917 тис. грн, а у 2024 — 220 824 тис. грн, тобто зменшилися на 62 093 тис. грн (–21,95%). Це свідчить про проведену оптимізацію, скорочення непродуктивних витрат або перегляд витратних статей у складі операційної діяльності.

Така динаміка позитивно впливає на операційну маржу, навіть попри загальне зниження доходів.

У 2022 році прибуток від операційної діяльності становив 2 142 230 тис. грн. У 2023 році цей показник знизився до 1 360 088 тис. грн (–36,5%), а у 2024 — ще до 1 115 616 тис. грн (–17,97% порівняно з 2023 роком). У підсумку загальне падіння за два роки склало майже 48%.

Це є свідченням істотного погіршення ефективності основної діяльності, що формує ключові прибуткові потоки підприємства. Фактори, які сприяли цій тенденції, — це зниження валового прибутку, висока чутливість до зовнішніх ринкових змін та зростання витрат на збут.

Прибуток до оподаткування та чистий прибуток: негативна динаміка

Показник прибутку до оподаткування у 2022 році становив 1 979 347 тис. грн. У 2023 — знизився до 1 257 612 тис. грн, а у 2024 — до 1 078 223 тис. грн. Абсолютне зменшення за два роки склало 901 124 тис. грн (–45,53%).

Чистий прибуток повторює цю динаміку, оскільки податок на прибуток у періоді не нараховувався. Отже, фактичний прибуток компанії за 2024 рік на 179 млн грн нижчий, ніж у 2023 році, і майже вдвічі менший, ніж у 2022-му.

Проведений аналіз фінансових показників ТОВ «ПК «ЗОРЯ ПОДІЛЛЯ» за 2022–2024 роки дозволяє зробити низку стратегічно важливих висновків щодо поточного стану підприємства, динаміки його розвитку та основних ризиків.

Загалом компанія зберігає статус одного з найбільших агропромислових суб'єктів регіону, демонструючи високу фінансову спроможність і стабільний рівень адміністративних витрат. Високий показник MarketScore протягом усього періоду засвідчує надійність і кредитоспроможність підприємства, що є передумовою для подальшого залучення інвестицій та кредитного ресурсу.

Разом з тим, відзначається тенденція до скорочення ринкової частки, зниження валового прибутку та загальна волатильність у структурі доходів. Таке зменшення частки на ринку на тлі коливань виручки може свідчити про зміщення позиціонування компанії в межах галузі або недостатню гнучкість до зовнішніх змін — таких як ринкова кон'юнктура, кліматичні ризики, логістичні виклики тощо.

Водночас зростання витрат на збут при скороченні чистого доходу потребує додаткової управлінської уваги, зокрема оцінки ефективності маркетингових стратегій, оптимізації логістичних процесів і зниження непродуктивних витрат.

Зниження операційного прибутку на майже 50% протягом двох років свідчить про зменшення рентабельності бізнес-моделі, що створює певні фінансові загрози у разі продовження поточної динаміки. Особливо тривожним є різке падіння валового прибутку, що може бути наслідком як зовнішніх, так і внутрішніх факторів, зокрема слабого цінового контролю або зміни структури продукції.

Крім економічних ризиків, підприємство стикається з репутаційними та юридичними викликами, включаючи кримінальні провадження, згадки в медіа та обмеження повноважень керівника. Ці фактори формують низький рівень комплаєнсу, що потребує належної правової підтримки, ретельного

оцінювання контрагентських ризиків і підвищеної обережності під час укладення угод.

2.2.Відображення адміністративних витрат у системі бухгалтерського обліку

Документальне оформлення адміністративних витрат має ключове значення для забезпечення достовірності та точності фінансової звітності підприємства. Коректне відображення таких витрат у бухгалтерському обліку потребує суворого дотримання встановлених процедур і вимог, що гарантують їх економічне обґрунтування та об'єктивність.

Нормативною основою для обліку адміністративних витрат виступають положення Національних стандартів бухгалтерського обліку, а також відповідні інструкції й методичні роз'яснення, затверджені Міністерством фінансів України. У зазначених документах визначено порядок класифікації адміністративних витрат, умови їх визнання, а також вимоги до належного документального підтвердження. З метою правильного ведення обліку підприємству необхідно мати у своєму розпорядженні належно оформлені первинні документи: рахунки-фактури, накладні, акти виконаних робіт, трудові угоди, платіжні доручення тощо — усі вони підтверджують факт здійснення відповідних витрат [40].

Первинні документи повинні містити обов'язкові реквізити, що дозволяють однозначно ідентифікувати здійснені витрати: найменування підприємства, дату складання, суть господарської операції, суму витрат, а також підписи уповноважених осіб. Саме на підставі таких документів інформація про адміністративні витрати відображається у відповідних бухгалтерських реєстрах — журналі-ордері, головній книзі та інших. Одночасно важливо забезпечити контроль за повнотою та своєчасністю надходження первинних документів до бухгалтерської служби. На їх основі формуються розрахунково-платіжні документи, що дають змогу

систематизувати інформацію про адміністративні витрати й коректно подати її у фінансовій звітності [40].

Таким чином, документальне забезпечення обліку адміністративних витрат становить комплекс нормативних положень, регламентів і процедур, що спрямовані на забезпечення достовірного та повного обліку витрат. Центральну роль у цьому процесі відіграють первинні документи, які підтверджують факт здійснення витрат і дозволяють узагальнити їх у звітності за допомогою регістрів бухгалтерського обліку.

Первинна документація в частині обліку адміністративних витрат має фундаментальне значення для забезпечення прозорості фінансових результатів. Вона детально фіксує зміст кожної господарської операції, що стосується відповідних витрат, і служить базою для відображення у системі обліку. Особливо важливу роль відіграють рахунки-фактури, які підтверджують отримання товарів або послуг. Вони, як правило, містять інформацію про постачальника й отримувача, номенклатуру товарів чи послуг, кількість, ціну, ПДВ і загальну суму.

Ці документи є основою для обліку витрат на канцтовари, оренду офісних приміщень, оплату комунальних послуг тощо [49]. Не менш важливими є накладні, які засвідчують передачу товарно-матеріальних цінностей та містять інформацію про дату операції, перелік і вартість переданих активів. Вони використовуються при обліку витрат на придбання офісного устаткування, меблів та іншого майна, необхідного для здійснення адміністративної діяльності.

Акти виконаних робіт або наданих послуг підтверджують виконання зобов'язань сторонніми організаціями або внутрішніми підрозділами підприємства. У таких актах зазначається перелік виконаних робіт або наданих послуг, їх вартість і підписи відповідальних осіб. Такі документи є підставою для відображення витрат на юридичні, консультаційні, інформаційні послуги тощо [40].

Трудові договори та розрахунково-платіжні відомості є важливими елементами обліку витрат на оплату праці адміністративного персоналу. У трудових угодах закріплюються умови праці, посадові обов'язки, розмір заробітної плати. У свою чергу, розрахунково-платіжні відомості фіксують нарахування заробітної плати, утримання податків і суму до виплати працівнику.

Платіжні доручення, що засвідчують факт списання коштів з банківського рахунку, також є необхідними в системі обліку. Вони фіксують одержувача, мету, суму та дату платежу. Такі документи використовуються при здійсненні платежів за оренду, оплату послуг зв'язку, комунальних послуг і заробітної плати [49].

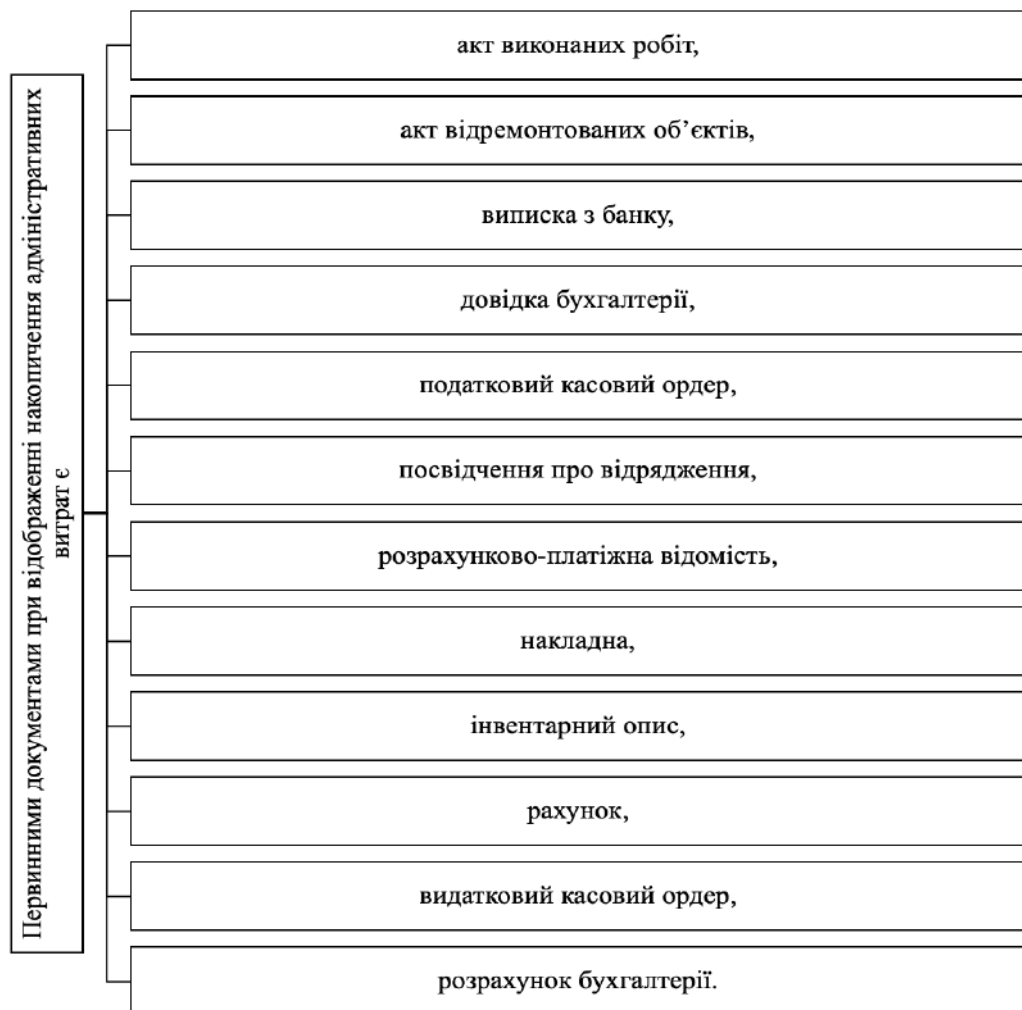

Рис. 2.1. – Первинні документи в системі обліку адміністративних витрат

Найменування документа	Постачальник	Керівник	Касир	Підзвітна особа	Головний бухгалтер	Фінансовий орган	Архів
Накладна	Z,R	P,O,R			I		X
Рахунок	Z				P,I		X
ВКО			P,I,R	I	Z,R		X
Звіт про використання коштів				Z,R	P,R		X
Розрахунок бухгалтерії					Z,P,R		X
Журнал-ордер 5 Розділ I					Z,P,R		X
Головна книга					Z,P,R		X
Форма №2 „Звіт про фінансові результати”		P,R			Z,P,R	P,I	X

Умовні позначення:

Z - зародження документа
P - перевірка документа
O - обробка документа
I - використання
R - підписання документа
X - зберігання документа

—————> звичайний рух документів
-----> підстава для заповнення

Рис. 2.2. – Приклад документообігу з обліку адміністративних витрат

Кожен з перелічених документів виконує важливу функцію в обліковому процесі, забезпечуючи точне та обґрунтоване відображення адміністративних витрат у фінансовій звітності, що, своєю чергою, підвищує достовірність і аналітичну цінність фінансових результатів підприємства (див. рис. 2.1).

Оформлення списання адміністративних витрат у фінансовій звітності здійснюється на підставі спеціальної довідки, підготовленої бухгалтерською службою. При цьому ключову роль відіграють первинні документи, які підтверджують фактичне здійснення витрат і служать основою для їх облікового відображення. До таких документів належать:

- у частині нарахування амортизації — відповідні розрахунки по основних засобах;
- щодо малоцінних та швидкозношуваних предметів (МШП) — акти на їх списання;
- при здійсненні витрат готівковими або безготівковими коштами — видаткові касові ордери та банківські виписки;
- для обліку витрат на службові відрядження — авансові звіти про використання підзвітних сум;
- у сфері обліку заробітної плати — таблиці обліку робочого часу та складені на їх основі розрахунково-платіжні відомості.

Усі ці документи візуалізовані на рисунку 2.3., що дозволяє узагальнити й структурувати джерела підтвердження адміністративних витрат.

Синтетичний облік адміністративних витрат передбачає послідовну реєстрацію, систематизацію та узагальнення інформації про всі витрати, пов'язані з адміністративною діяльністю підприємства. Такий облік дає змогу отримати комплексне уявлення про загальний обсяг відповідних витрат, що, своєю чергою, є важливим інструментом для ефективного контролю та аналітичного оцінювання з метою обґрунтування управлінських рішень. Відображення адміністративних витрат здійснюється шляхом записів на

відповідних бухгалтерських рахунках, що забезпечує можливість формування зведених показників для складання фінансової звітності.

акт виконаних робіт	первинний документ, який відображає факт виконання робіт/надання послуг та конкретні види робіт/послуг, які були надані з зазначенням їх вартості та терміну виконання.
акт відремонтованих об'єктів	Акт, підписаний працівником цеху (відділу), що уповноважений на приймання основних засобів, та представником цеху (підприємства), який виконував ремонт, реконструкцію та модернізацію, здають до бухгалтерії підприємства (організації)
виписка з банку	копія записів на розрахунковому рахунку в банку, яка одночасно служить також підставою для бухгалтерських записів в обліковій системі.
довідка бухгалтерії	первинний документ довільної форми, який складає бухгалтер, аби оформити господарську операцію.
посвідчення про відрядження	є основним документом, який є підставою для відшкодування працівникові добових витрат, фінансування яких здійснюють за рахунок Міністерства
розрахунково-платіжна відомість	призначена для повідомлення працівника про нараховані виплати та здійснені утримання. Цей документ також відомий як розрахунковий листок по виплаті зарплати
накладна	документ, що використовується при передачі товарно-матеріальних цінностей від однієї особи іншій.
інвентарний опис	перелік майна установи із зазначенням кількості виявлених предметів та їхньої вартості
рахунок	рахунок, на якому обліковуються власні кошти, вимоги, зобов'язання банку стосовно його клієнтів і контрагентів та які дають можливість здійснювати переказ коштів за допомогою банківських платіжних інструментів
видатковий касовий ордер	це первинний документ, що застосовується для оформлення видачі готівки з каси підприємств

Рис. 2.3. – Значення окремих первинних документів в системі обліку адміністративних витрат

Регулярне аналітичне опрацювання таких даних сприяє виявленню потенційних напрямів оптимізації витрат та підвищення ефективності використання внутрішніх ресурсів підприємства [40].

Для ведення обліку адміністративних витрат використовується синтетичний рахунок 92 «Адміністративні витрати». До цього рахунка не встановлено уніфікованої системи субрахунків на законодавчому рівні, що дозволяє підприємствам самостійно формувати внутрішню деталізацію залежно від специфіки діяльності. Основні характеристики рахунка 92 узагальнено на рисунку 2.4.

Рахунок		Характеристика
№	Назва	
92	Адміністративні витрати	Відображаються загальногосподарські витрати, пов'язані з управлінням та обслуговуванням підприємства
Перелік витрат	– загальні корпоративні витрати (організаційні витрати, витрати на проведення річних зборів, представницькі витрати тощо); - витрати на службові відрядження і утримання апарату управління підприємством та іншого загальногосподарського персоналу; – витрати на утримання основних засобів, інших матеріальних необоротних активів загальногосподарського використання (операційна оренда, страхування майна, амортизація, ремонт, опалення, освітлення, водопостачання, водовідведення, охорона); – винагороди за професійні послуги (юридичні, аудиторські, з оцінки майна тощо); – витрати на зв'язок (поштові, телеграфні, телефонні, телекс, факс тощо); – амортизація нематеріальних активів загальногосподарського використання; – витрати на врегулювання спорів у судових органах; – податки, збори та інші передбачені законодавством обов'язкові платежі (крім податків, зборів та обов'язкових платежів, що включаються до виробничої собівартості продукції, робіт, послуг); – плата за розрахунково-касове обслуговування та інші послуги банків; – інші витрати загальногосподарського призначення.	
	Дебет	Кредит
Сума визнаних адміністративних витрат		Списання на рахунок 79 «Фінансові результати»

Рис. 2.4. – Характеристика рахунку 92 «Адміністративні витрати»

Рахунок 92 «Адміністративні витрати» займає центральне місце у структурі бухгалтерського обліку витрат підприємства, пов'язаних із здійсненням управлінських функцій та забезпеченням загальногосподарської діяльності. Він слугує інструментом для фіксації витрат, які спрямовані на

утримання апарату управління й інші загальногосподарські потреби, що не включаються безпосередньо до виробничої собівартості продукції, виконаних робіт або наданих послуг. Цей рахунок має активний характер і використовується для акумуляції даних про адміністративні витрати протягом звітного періоду.

Для забезпечення точності та повноти обліку, підприємства здійснюють систематичне накопичення та відображення відповідної інформації на рахунку 92. Це дозволяє контролювати обсяг адміністративних витрат, досліджувати їхню динаміку та своєчасно реагувати на можливі відхилення. Усі витрати, що мають характер адміністративних, відображаються у дебеті рахунку 92. До них належать, зокрема, витрати на оплату праці адміністративного персоналу, суми нарахованої амортизації, витрати на оплату комунальних послуг та інші аналогічні витрати.

По завершенню звітного періоду або в разі необхідності визначення фінансового результату від операційної діяльності, накопичені на рахунку 92 суми підлягають списанню на рахунок 79 «Фінансові результати». Це бухгалтерське проведення є необхідним для правильного формування чистого фінансового результату за відповідний звітний період. Таким чином, рахунок 92 забезпечує всебічний і систематичний облік адміністративних витрат, що відіграє важливу роль у внутрішньому контролі, формуванні достовірної звітності та підтримці ефективного управління підприємством.

Аналітичний облік адміністративних витрат передбачає детальне відстеження та документування всіх витрат, пов'язаних із виконанням управлінських функцій. Першочергово визначаються об'єкти такого обліку, до яких належать, зокрема: заробітна плата управлінського персоналу, витрати на оренду та утримання офісних приміщень, послуги зв'язку, амортизація офісної техніки, придбання канцелярських товарів, юридичні та аудиторські послуги, витрати на навчання, транспортне забезпечення тощо.

Для кожного виду витрат формуються окремі аналітичні рахунки або субрахунки, що дає змогу глибше деталізувати інформацію і забезпечити

прозорість облікових даних. Важливою складовою є розподіл витрат за центрами відповідальності, що дозволяє оцінити ефективність використання ресурсів окремими структурними підрозділами. Крім того, аналітичний облік передбачає регулярне складання звітності, в якій фіксуються структура та зміни у витратах, а також здійснюється порівняння фактичних показників із запланованими. Це дає змогу вчасно виявляти відхилення та впроваджувати коригувальні управлінські дії.

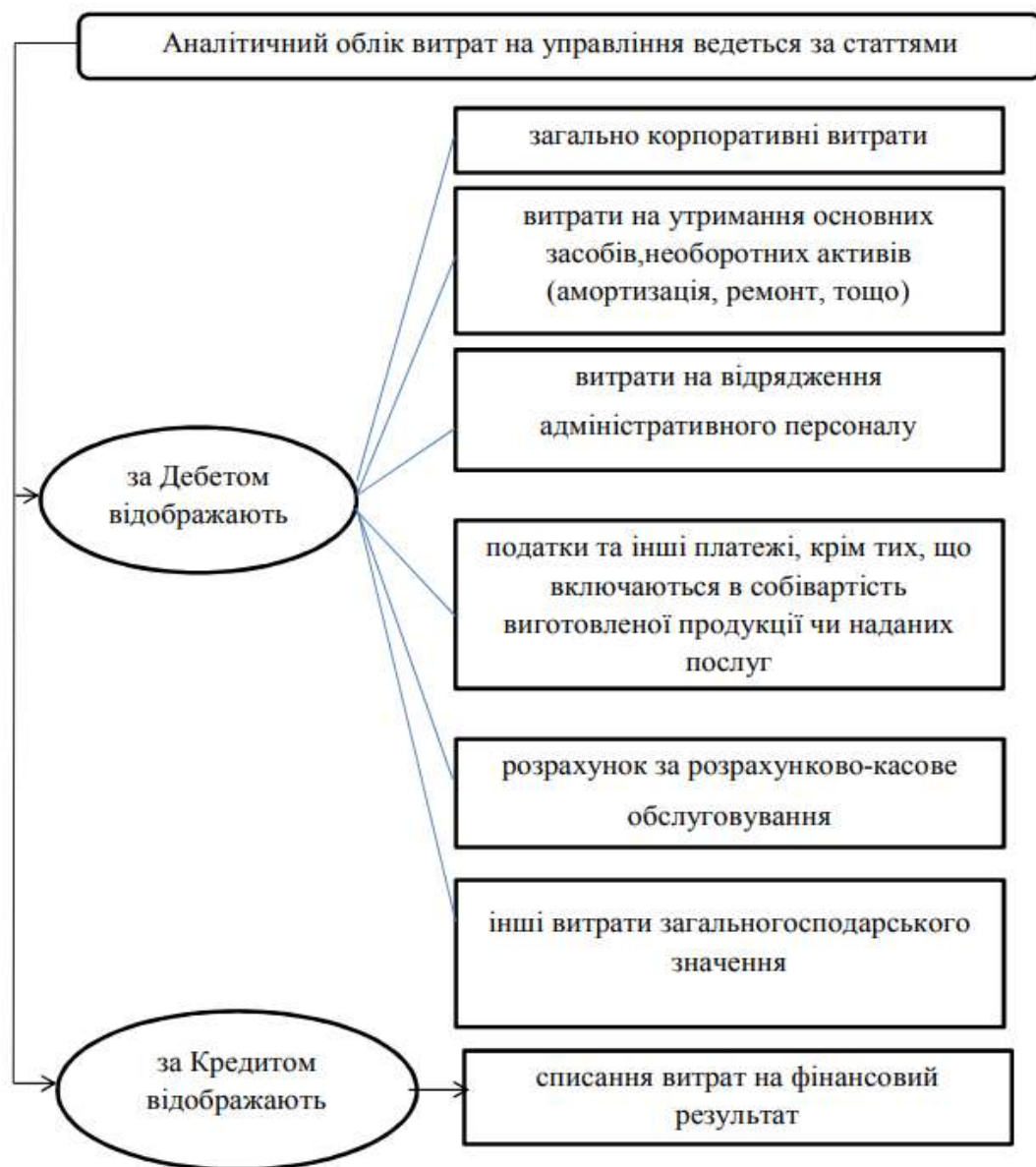

Рис. 2.5. – Узагальнена схема аналітичного обліку адміністративних витрат

Для підвищення точності й ефективності облікового процесу широко застосовуються сучасні інформаційні технології та спеціалізоване програмне

забезпечення, які автоматизують збір, обробку й аналіз даних. Також з метою контролю періодично проводяться внутрішні аудиторські перевірки, що підтверджують достовірність облікової інформації. У такий спосіб аналітичний облік адміністративних витрат виступає ключовим інструментом управлінського контролю, сприяє оптимізації витрат, підвищенню ефективності діяльності підприємства та забезпеченню його фінансової стабільності (рис. 2.5) [14; 16].

Робочий план рахунків ТОВ «ПК «ЗОРЯ ПОДІЛЛЯ» є структурованою системою бухгалтерських рахунків, призначеною для ведення обліку фінансово-господарської діяльності підприємства в межах сільськогосподарської галузі. Цей план сформовано з урахуванням специфіки аграрного виробництва і включає рахунки для фіксації господарських операцій, пов'язаних із вирощуванням сільськогосподарських культур, утриманням техніки, обліком запасів, розрахунків із постачальниками та покупцями, обліком праці, а також формуванням фінансових результатів. Зокрема, він охоплює витрати, що виникають у процесі агровиробництва, організаційного супроводу діяльності, зберігання та реалізації продукції.

У межах цієї системи особливе значення має рахунок 92 «Адміністративні витрати», що використовується для узагальнення інформації про витрати, які не включаються безпосередньо до виробничої собівартості продукції, проте пов'язані з управлінськими функціями та забезпеченням загальногосподарських потреб. Згідно з витягом із робочого плану рахунків ТОВ «ПК «ЗОРЯ ПОДІЛЛЯ», жодних додаткових субрахунків до цього рахунку не встановлено, що свідчить про його використання як агрегованого інструменту обліку витрат управлінського характеру.

Аналітичний облік адміністративних витрат у господарстві починається з класифікації витрат за їх економічним змістом та місцем виникнення. Для забезпечення достовірного відображення в обліку, кожна витрата повинна бути підтверджена відповідним первинним документом — рахунком-фактурою, накладною, актом виконаних робіт, табелем обліку робочого часу

тощо. Зібрані документи впорядковуються у реєстрах обліку, що дозволяє здійснювати деталізований контроль витрат за статтями, об'єктами обліку та структурними підрозділами підприємства.

На основі цієї інформації формується внутрішня звітність з адміністративних витрат, яка піддається аналізу для виявлення тенденцій, відхилень від кошторисних планів та пошуку можливостей оптимізації ресурсного забезпечення управлінської діяльності. Такий аналіз є підґрунтям для прийняття обґрунтованих управлінських рішень, спрямованих на зниження непродуктивних витрат і підвищення ефективності функціонування адміністративного апарату.

Рис. 2.6. – Узагальнена схема бухгалтерського обліку адміністративних витрат

Інформація про адміністративні витрати також є невід'ємною складовою фінансової звітності підприємства, де вони включаються до складу операційних витрат у Звіті про фінансові результати. Відповідно, аналітичний

облік адміністративних витрат забезпечує всебічний контроль і системний підхід до управління витратами загальногосподарського призначення, що сприяє підвищенню фінансової дисципліни, ефективності управління та стабільності економічної діяльності ТОВ «ПК «ЗОРЯ ПОДІЛЛЯ» (рис. 2.6).

Таблиця 2.3.

Кореспонденція рахунків з обліку адміністративних витрат

№	Зміст операції	Дебет рахунку	Кредит рахунку
1	Нараховано заробітну плату адміністративному персоналу	92 «Адміністративні витрати»	66 «Розрахунки з оплати праці»
2	Нараховано ЄСВ на фонд оплати праці адміністративного персоналу	92 «Адміністративні витрати»	65 «Розрахунки за страхуванням»
3	Відображено витрати на службове відрядження	92 «Адміністративні витрати»	372 «Розрахунки з підзвітними особами»
4	Придбано канцелярські товари для адміністративних потреб	92 «Адміністративні витрати»	685 «Розрахунки з іншими кредиторами»
5	Витрати на послуги зв'язку (інтернет, мобільний зв'язок)	92 «Адміністративні витрати»	631 «Розрахунки з постачальниками»
6	Оплачено юридичні послуги	92 «Адміністративні витрати»	631 «Розрахунки з постачальниками»
7	Сплачено за охоронні послуги	92 «Адміністративні витрати»	631 «Розрахунки з постачальниками»
8	Оплачено інформаційні послуги (консультації, аналітика)	92 «Адміністративні витрати»	685 «Розрахунки з іншими кредиторами»
9	Нараховано амортизацію офісного обладнання	92 «Адміністративні витрати»	131 «Знос основних засобів»
10	Придбано офісні меблі	92 «Адміністративні витрати»	685 «Розрахунки з іншими кредиторами»
11	Сплачено оренду адміністративного приміщення	92 «Адміністративні витрати»	685 «Розрахунки з іншими кредиторами»
12	Оплачено комунальні послуги	92 «Адміністративні витрати»	631 «Розрахунки з постачальниками»
13	Витрати на підвищення кваліфікації адміністративного персоналу	92 «Адміністративні витрати»	685 «Розрахунки з іншими кредиторами»
14	Сплачено послуги аудиту	92 «Адміністративні витрати»	631 «Розрахунки з постачальниками»
15	Оплачено послуги з ремонту офісної техніки	92 «Адміністративні витрати»	685 «Розрахунки з іншими кредиторами»
16	Придбано господарські товари для офісу	92 «Адміністративні витрати»	631 «Розрахунки з постачальниками»
17	Витрати на банківське обслуговування	92 «Адміністративні витрати»	311 «Поточні рахунки в національній валюті»

Продовження таблиці 2.3.

18	Придбано програмне забезпечення для управлінських потреб	92 «Адміністративні витрати»	685 «Розрахунки з іншими кредиторами»
19	Проведено атестацію та медогляд адміністративного персоналу	92 «Адміністративні витрати»	631 «Розрахунки з постачальниками»
20	Оплачено послуги пошти та кур'єрської доставки	92 «Адміністративні витрати»	631 «Розрахунки з постачальниками»
21	Списано суму адміністративних витрат на фінансові результати	79 «Фінансові результати»	92 «Адміністративні витрати»

Джерело: складено автором

Бухгалтерські операції, пов'язані з обліком адміністративних витрат, становлять невід'ємну частину фінансового обліку будь-якого підприємства. У процесі їхнього відображення здійснюється низка облікових дій, які охоплюють, зокрема, документальне оформлення та облік виплат заробітної плати, обробку рахунків за оренду приміщень і оплату комунальних послуг, а також реєстрацію витрат, пов'язаних із придбанням офісного обладнання, меблів та господарського інвентарю. Крім того, до переліку господарських операцій входить фіксація витрат, пов'язаних з організацією внутрішніх заходів для персоналу та іншими адміністративними потребами підприємства.

Усі зазначені дії знаходять своє відображення у системі бухгалтерського обліку шляхом застосування відповідних рахунків, що дає змогу формувати точну інформацію про обсяги й структуру адміністративних витрат. Деталізований розподіл господарських операцій за напрямками наведено в таблиці 2.3., що дозволяє здійснювати ефективний контроль за їх обліком і сприяє прийняттю обґрунтованих управлінських рішень.

2.3. Місце та відображення адміністративних витрат у фінансовій, податковій та статистичній звітності.

В Україні сформована комплексна система звітності, яка охоплює різноманітні її види — фінансову, податкову, статистичну, а також звітність перед контролюючими органами та іншими зацікавленими сторонами. Кожен із цих видів виконує важливу функцію в забезпеченні прозорості діяльності

підприємства та сприяє ефективному управлінню ресурсами, плануванню та аналізу результатів господарювання.

Податкова звітність ґрунтується на вимогах чинного податкового законодавства країни, де зареєстрований суб'єкт господарювання. Вона передбачає систематичне подання відповідних форм, декларацій, повідомлень та інших звітних документів до органів податкової служби. Це здійснюється як на регулярній основі (щомісячно, щоквартально, щорічно), так і в разі виникнення подій, які підлягають обліку згідно із законодавством (наприклад, реорганізація, ліквідація, зміна системи оподаткування тощо). Правильне та своєчасне складання податкової звітності дозволяє не лише уникнути штрафів і санкцій, а й забезпечує достовірне відображення податкових зобов'язань підприємства.

Форми податкової звітності варіюються залежно від сфери діяльності, обраної системи оподаткування та правового статусу суб'єкта. До найбільш поширених форм належать:

- податкова декларація з податку на прибуток підприємств;
- декларація з податку на додану вартість (ПДВ);
- звітність з податку на доходи фізичних осіб;
- звіт про здійснення валютних операцій;
- реєстр податкових накладних (у разі сплати ПДВ);
- звіт про фінансові результати;
- інші специфічні форми, що залежать від виду діяльності (наприклад, звіти для аграрних або експортно-орієнтованих підприємств).

Слід наголосити, що податкові форми, які включають інформацію про адміністративні витрати, насамперед охоплюють:

- декларацію з податку на прибуток підприємств, яка містить деталізований розподіл витрат, у тому числі адміністративного характеру;
- декларацію з ПДВ, яка може враховувати витрати на адміністративні послуги, обслуговування офісу, оплату послуг зв'язку та інші витрати, пов'язані з веденням господарської діяльності.

Окремим напрямом є статистична звітність, яка також відіграє важливу роль у функціонуванні національної статистичної системи та інформуванні держави про економічний стан підприємств. Вона передбачає подання форм до органів державної статистики відповідно до затверджених переліків. Основні види статистичної звітності включають:

- звіти про обсяги виробництва продукції або виконання робіт і надання послуг;
- звіти про кадровий склад, зайнятість та оплату праці;
- звіти про реалізацію продукції за видами діяльності;
- звіти про зовнішньоекономічну діяльність;
- звіти про інвестиційну діяльність.

Звітні форми подаються у визначені терміни і дозволяють отримати достовірні дані про кількісні та якісні показники діяльності підприємства, в тому числі й щодо адміністративних витрат. Наприклад:

- у звіті про виробництво продукції або надання послуг можуть зазначатися витрати на адміністративні потреби — офісне обладнання, оренда приміщень, заробітна плата адміністративного персоналу;
- у звіті про кадровий склад може міститися інформація про чисельність працівників адміністративного апарату, нараховану заробітну плату та супутні витрати;
- у звітах про реалізацію продукції часто враховуються витрати на управління процесом збуту, маркетинг, логістичне адміністрування тощо.

Такі дані є важливими для системного аналізу ефективності управлінських витрат, а також для виявлення резервів щодо їх оптимізації.

Фінансова звітність, у свою чергу, виконує функцію узагальнення всіх фінансово-господарських процесів підприємства за визначений звітний період. Вона є головним джерелом інформації для внутрішніх і зовнішніх користувачів, зокрема інвесторів, банківських установ, органів державного регулювання тощо. Структура фінансової звітності включає:

- **Баланс (Звіт про фінансовий стан)** — містить інформацію про активи, зобов'язання та власний капітал підприємства на певну дату;
- **Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)** — відображає дохідну і витратну частину діяльності, включаючи адміністративні витрати, які фіксуються у складі операційних;
- **Звіт про рух грошових коштів** — демонструє надходження та витрати грошових ресурсів;
- **Звіт про зміни у власному капіталі** — показує всі трансформації у структурі капіталу впродовж звітного періоду.

Особливу увагу варто звернути на те, що адміністративні витрати прямо відображаються у **Звіті про фінансові результати**, де вони є складовою операційних витрат підприємства (див. табл. 2.12). Їхній рівень безпосередньо впливає на чистий прибуток, тому важливо забезпечити їх точне документальне оформлення та обґрунтованість.

Таблиця 2.4.

Відображення статей усіх витрат у фінзвітності

Рядок звітності	Найменування показника витрат	Застосовувані субрахунки другого порядку	
		При використанні класу 9	При використанні класу 8
2050	Собівартість реалізованої продукції	90 "Собівартість реалізації", субрахунки 901-903 91 "Загальновиробничі витрати", субрахунки за видами витрат	80 "Матеріальні витрати", субрахунки 801- 809 81 "Витрати на оплату праці", субрахунки 811 - 816
2130	Адміністративні витрати	92 "Адміністративні витрати"	82 "Відрахування на соціальні заходи", субрахунки 821- 824
2150	Витрати на збут	93 "Витрати на збут"	83 "Амортизація", субрахунки 831- 833
2180	Інші операційні витрати	94 "Інші операційні витрати"	84 "Інші операційні витрати", субрахунки за видами витрат
2250	Фінансові витрати	95 "Фінансові витрати"	85 "Інші витрати", субрахунки за видами витрат
2255	Втрати від участі у капіталі	96 "Втрати від участі у капіталі"	
2270	Інші витрати	97 "Інші витрати"	
2300	Витрати з податку на прибуток	98 "Податок на прибуток"	79 "Фінансові результати"

Джерело: складено автором

Таким чином, інформація про адміністративні витрати є складовою частиною як податкової, так і статистичної та фінансової звітності. Її правильне відображення, аналіз та контроль дозволяють підприємству не лише дотримуватися законодавчих вимог, а й покращувати управління ресурсами та підвищувати фінансову стабільність.

Облікова інформація про адміністративні витрати у діяльності сільськогосподарського підприємства ТОВ «ПК «ЗОРЯ ПОДІЛЛЯ» відіграє важливу роль у забезпеченні повного, точного та своєчасного уявлення про фінансові ресурси, що спрямовуються на організаційне забезпечення виробничого процесу, функціонування управлінського апарату, проведення адміністративних заходів тощо. Основне призначення таких даних полягає у формуванні дієвої системи контролю за витратами адміністративного характеру, що є передумовою стабільного функціонування підприємства в умовах змінного ринкового середовища.

Облікові показники цього напрямку слугують надійною базою для здійснення економічного аналізу управлінських витрат, виявлення нераціональних елементів у витрачанні ресурсів, а також оцінки ефективності використання фінансових і матеріальних активів, що не пов'язані безпосередньо з виробничим процесом, але забезпечують загальне управління діяльністю господарства. Зокрема, дані обліку використовуються для виявлення резервів економії, оцінки доцільності витрат на адміністративний персонал, офісне забезпечення, зв'язок, охорону праці, юридичні та інші послуги, пов'язані з керуванням.

На підставі систематизованої облікової інформації формується база для прийняття стратегічних управлінських рішень, спрямованих на оптимізацію витратної структури, удосконалення управлінських процесів і підвищення фінансової дисципліни. Це особливо актуально для підприємств аграрної сфери, де сезонність виробництва та залежність від природних умов потребують чіткого контролю за витратами у міжсезонний період.

Отже, дані обліку адміністративних витрат не лише забезпечують достовірність фінансової звітності, але й становлять аналітичну основу для розроблення ефективної політики управління витратами. Вони виступають інструментом стратегічного планування, що дозволяє підприємству підвищити конкурентоспроможність, адаптуватися до змін у зовнішньому середовищі та забезпечити фінансову стійкість в довгостроковій перспективі (рис. 2.7).

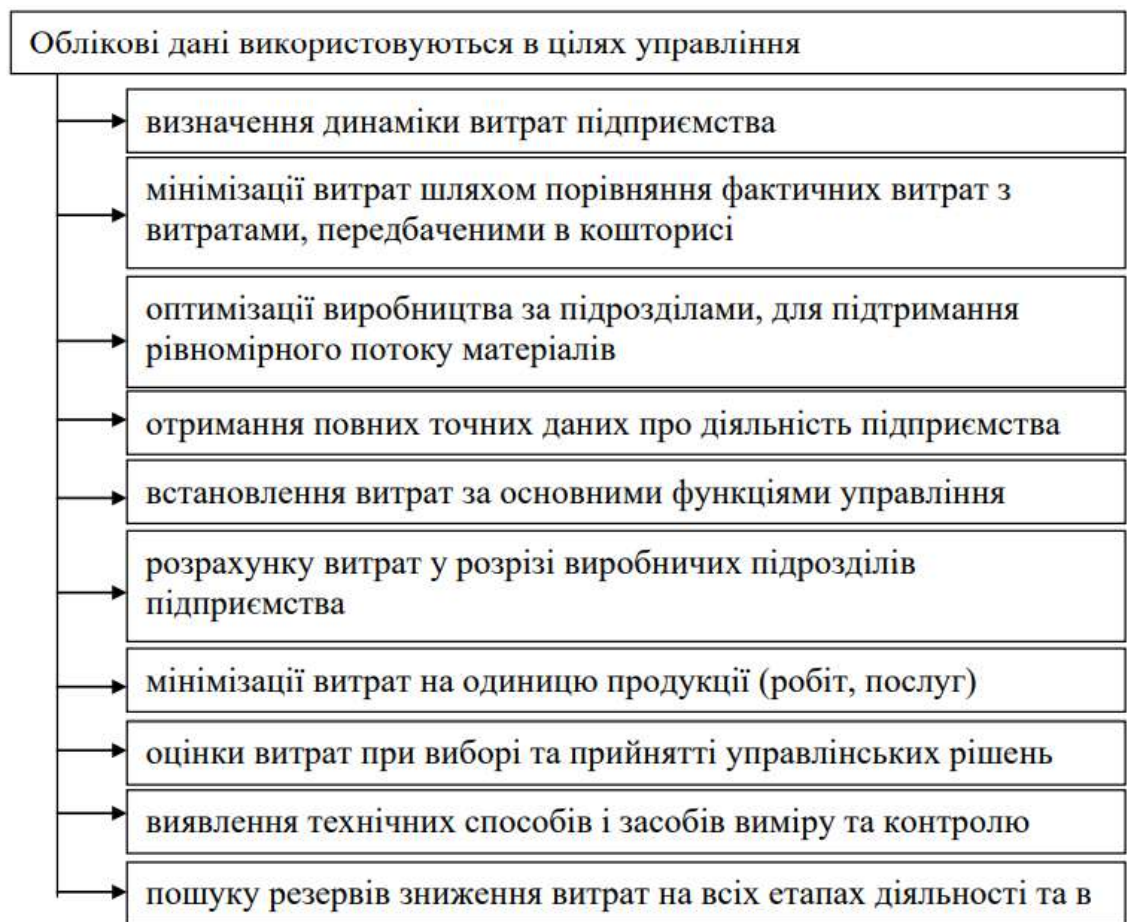

Рис. 2.7. – Призначення облікових даних щодо адміністративних витрат

Управлінський облік адміністративних витрат на підприємстві ТОВ «ПК «ЗОРЯ ПОДІЛЛЯ» є фундаментальним інструментом раціонального управління, який забезпечує прозорість, системність і контроль у процесі прийняття управлінських рішень. У сільськогосподарському виробництві, де важливо враховувати сезонність, коливання обсягів робіт, витрати на утримання техніки, персоналу та організаційне забезпечення, управлінський

облік АВ дозволяє формувати достовірну інформаційну базу для моніторингу, аналізу та прогнозування витрат, пов'язаних з адміністративною діяльністю.

Особливу роль у цьому процесі відіграє систематизований підхід до збору, реєстрації та опрацювання облікових даних щодо витрат на заробітну плату управлінського персоналу, витрат на зв'язок, оренду адміністративних приміщень, обслуговування офісного обладнання, витрати на службові поїздки, юридичні та консультаційні послуги тощо. Управлінський облік у цьому контексті виконує не лише функцію фіксації витрат, а й аналітичну функцію — дозволяючи виявляти нераціональні витрати, оцінювати ефективність використання ресурсів і пропонувати напрямки для їх оптимізації.

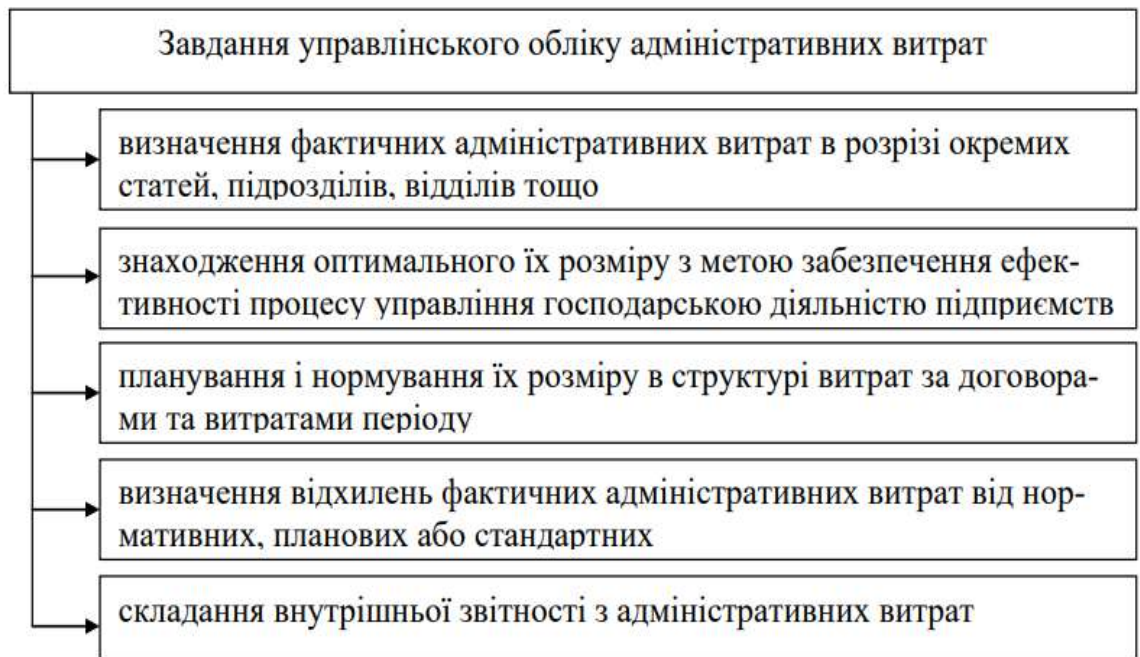

Рис. 2.8. – Завдання управлінського обліку адміністративних витрат

На підприємстві ТОВ «ПК «ЗОРЯ ПОДІЛЛЯ» такий облік спрямований на забезпечення прозорості адміністративних процесів та їх економічного обґрунтування. Застосування управлінського обліку АВ сприяє оперативному реагуванню на фінансові зміни, допомагає планувати витрати з урахуванням особливостей аграрного циклу та формувати об'єктивні дані для стратегічного планування. Завдяки гнучкості та адаптивності управлінського обліку,

підприємство отримує змогу більш ефективно розподіляти ресурси між управлінськими функціями, покращуючи таким чином загальну економічну ефективність своєї діяльності (рис. 2.8).

Ключові аспекти управлінського обліку адміністративних витрат на сільськогосподарському підприємстві ТОВ «ПК «ЗОРЯ ПОДІЛЛЯ» охоплюють системний підхід до збору, обробки, аналізу та використання інформації про витрати, що виникають у процесі управлінської діяльності. Цей облік є важливим інструментом ефективного управління ресурсами в умовах сезонного характеру виробництва, коливань ринкових цін та потреби в оперативному реагуванні на зміни у зовнішньому середовищі.

1. Класифікація адміністративних витрат. На підприємстві здійснюється структурне групування АВ за їхнім функціональним призначенням: витрати на утримання управлінського персоналу, оплату офісних приміщень, комунальні платежі, юридичні та консультативні послуги, облік витрат на ділові поїздки, телефонний зв'язок, канцтовари тощо. Така класифікація дозволяє виявляти найбільш витратні статті, аналізувати тенденції їх змін та оцінювати їхній вплив на загальний фінансовий результат підприємства.

2. Стандартизація облікових процедур. У ТОВ «ПК «ЗОРЯ ПОДІЛЛЯ» впроваджені внутрішні регламенти, що встановлюють єдині підходи до ведення обліку АВ: порядок оформлення первинних документів, правила їх зберігання та подання до обліку, розроблення внутрішньої звітності. Це дозволяє досягти цілісності та уніфікації облікових даних, що є необхідною умовою для порівняння результатів між звітними періодами та окремими підрозділами господарства.

3. Аналіз ефективності використання ресурсів. Облік адміністративних витрат на підприємстві орієнтований на визначення потенційних резервів скорочення необґрунтованих витрат. Наприклад, аналіз витрат на оренду або утримання управлінських приміщень дозволяє оцінити доцільність їх використання, а також обґрунтовано приймати рішення щодо

можливого переведення частини функцій на аутсорсинг. Також важливою є оцінка витрат на навчання персоналу та ділові відрядження — вони повинні приносити очікувану віддачу в підвищенні управлінської ефективності.

4. Прогнозування та бюджетування. Зібрана в рамках управлінського обліку інформація використовується для формування прогнозних витрат на майбутні періоди з урахуванням аграрного циклу виробництва, запланованих обсягів врожаю, змін у податковому законодавстві та очікуваних коливань ринку. Це дозволяє формувати обґрунтовані бюджети, які враховують як постійні, так і змінні складові АВ.

5. Управлінська звітність та її роль у прийнятті рішень. За результатами обліку адміністративних витрат формуються внутрішні звіти, які дозволяють керівництву ТОВ «ПК «ЗОРЯ ПОДІЛЛЯ» отримувати об'єктивну інформацію для прийняття стратегічних та оперативних рішень. Вони включають як загальні суми витрат, так і деталізацію по центрах відповідальності, що сприяє оцінці ефективності діяльності окремих підрозділів (бухгалтерії, адміністрації, юридичного відділу тощо).

У підсумку, управлінський облік адміністративних витрат на підприємстві ТОВ «ПК «ЗОРЯ ПОДІЛЛЯ» виступає не лише засобом контролю, а й інструментом стратегічного управління. Він дозволяє вчасно виявляти неефективні витрати, оптимізувати використання ресурсів та забезпечити фінансову стабільність агропідприємства в умовах динамічного ринкового середовища.

РОЗДІЛ III

МЕТОДИКА ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ ТА АНАЛІЗ АДМІНІСТРАТИВНИХ ВИТРАТ В ТОВ ПК «ЗОРЯ ПОДІЛЛЯ»

3.1. Інформаційно-аналітичне забезпечення внутрішнього аудиту адміністративних витрат

Для забезпечення належного контролю за станом бухгалтерського обліку адміністративних витрат у ТОВ «ПК «ЗОРЯ ПОДІЛЛЯ», як і в інших підприємствах аграрної галузі, доцільним є залучення незалежних аудиторських організацій або сертифікованих аудиторів. Проведення аудиторської перевірки дає змогу оцінити не лише точність ведення обліку, а й відповідність відображення адміністративних витрат у фінансовій звітності чинним нормативним вимогам.

Метою аудиту в контексті обліку адміністративних витрат є встановлення достовірності даних, які характеризують витрати, пов'язані з управлінською діяльністю підприємства. Зокрема, мова йде про витрати на оплату праці адміністративного персоналу, утримання офісних приміщень, придбання канцелярських товарів, оплату консультаційних та юридичних послуг, зв'язок тощо. В умовах аграрного виробництва важливим є також коректне відображення витрат, пов'язаних із організацією сезонних управлінських заходів, логістикою продукції та комунікацією з партнерами.

Процедура аудиторської перевірки адміністративних витрат на ТОВ «ПК «ЗОРЯ ПОДІЛЛЯ» реалізується через виконання ряду послідовних етапів, кожен з яких має свою методологічну специфіку. До основних елементів цього процесу належать:

- **Планування аудиту**, яке охоплює розробку програми перевірки, визначення ризиків, пов'язаних із веденням обліку адміністративних витрат, а також формування стратегії вибірки документів;
- **Документування процедур аудиту**, що передбачає фіксацію усіх дій аудитора, зібраних доказів, висновків та рекомендацій, необхідних для подальшого аналізу та прийняття управлінських рішень;

- **Збір аудиторських доказів**, які підтверджують правомірність здійснених господарських операцій, що стосуються адміністративних витрат. Це можуть бути: таблиці обліку робочого часу, рахунки-фактури, акти виконаних послуг, ордери, платіжні доручення тощо;

- **Узагальнення результатів перевірки**, яке дозволяє сформувати об'єктивну картину щодо достовірності обліку, виявити порушення, неточності або недоліки в процедурі документального оформлення та відображення витрат.

Планування аудиторської перевірки
- оцінка систем бухгалтерського обліку і внутрішнього контролю
- визначення аудиторського ризику
- визначення рівня суттєвості
- складання Загального плану аудиторської перевірки
- складання Програми аудиту
- визначення методу аудиторської перевірки
- визначення прийомів аудиторської перевірки
Аудиторська перевірка
джерела аудиторських доказів:
- первинні документи з обліку адміністративних витрат;
- об'єкти обліку адміністративних витрат;
- склад адміністративних витрат;
- операції з обліку адміністративних витрат;
- інформація облікових регістрів, фінансової звітності
- виконання аудиторських процедур відповідно до Програми аудиту
- визначення аудиторських доказів
- перевірка первинних документів, синтетичного і аналітичного обліку, облікових регістрів, фінансової звітності
- оформлення Робочих документів аудиторської перевірки
- аналіз виявлених порушень, помилок, зловживань
- оформлення підсумкових документів результатів аудиторської перевірки
Узагальнення результатів аудиторської перевірки
- виконання аналітичних процедур
- погодження результатів перевірки з управлінським персоналом клієнта
- складання Аудиторського звіту
- оформлення Акту виконаних робіт

Рис. 3.1. – Процедури аудиторської перевірки адміністративних витрат

Аудиторська перевірка адміністративних витрат у ТОВ «ПК «ЗОРЯ ПОДІЛЛЯ» має стратегічне значення не лише для підтвердження коректності облікових даних, а й для вдосконалення системи внутрішнього контролю на підприємстві. Отримані в результаті аудиту висновки дають змогу керівництву

своєчасно реагувати на виявлені проблеми, оптимізувати облікові процедури та забезпечити ефективне управління ресурсами, спрямованими на адміністративну діяльність підприємства.

Таким чином, аудит адміністративних витрат виступає важливим інструментом підвищення прозорості, відповідальності та фінансової дисципліни в аграрному підприємстві, що є основою для прийняття зважених управлінських рішень у сучасних умовах господарювання.

У процесі здійснення аудиторської перевірки обліку адміністративних витрат на сільськогосподарському підприємстві ТОВ «ПК «ЗОРЯ ПОДІЛЛЯ» особливу роль відіграють два базові документи — **Загальний план аудиту** та **Програма аудиторської перевірки**. Саме вони визначають зміст, обсяг, послідовність і терміни проведення аудиторських процедур, а також є орієнтирами для реалізації ключових етапів перевірки.

Слід зазначити, що на нормативному рівні не передбачено уніфікованих форм Загального плану чи Програми аудиту. У зв'язку з цим аудиторські компанії та незалежні аудитори розробляють власні форми цих документів, ґрунтуючись на внутрішніх стандартах, міжнародних вимогах та специфіці діяльності підприємства, що перевіряється. Такий підхід є особливо доцільним для аграрних підприємств, де структура витрат, зокрема адміністративних, може мати значні відмінності через сезонність виробництва, складність логістичних процесів, необхідність обліку витрат на агротехнічне управління, обслуговування офісних приміщень у виробничих зонах, забезпечення керівного персоналу тощо.

Практика використання стандартних форм, розроблених самими аудиторами, має низку переваг. По-перше, це дозволяє оперативно адаптувати документи до умов конкретного господарюючого суб'єкта, зокрема до виробничих процесів, притаманних сільському господарству. По-друге, застосування перевірених шаблонів значно зменшує часові витрати на підготовчі етапи перевірки, забезпечуючи при цьому високу якість аудиторської оцінки.

Відповідні приклади та характеристики форм Загального плану аудиту та Програми перевірки, адаптовані до умов діяльності ТОВ «ПК «ЗОРЯ ПОДІЛЛЯ», наведено в таблиці 3. Ці документи відображають комплексний підхід до аудиту адміністративних витрат і слугують основою для оцінки повноти, точності та обґрунтованості їх обліку у фінансовій звітності підприємства.

Таблиця 3.1.

Загальний план аудиторської перевірки адміністративних витрат

№ з/п	Назва етапу	Основна мета	Ключові завдання	Строк виконання	Відповідальний виконавець
1	Підготовчо-організаційний	Забезпечити ефективну організацію перевірки через доступ до нормативно-правових актів, внутрішньої облікової документації та умов для повноцінного проведення аудиту.	- Ознайомлення з діяльністю підприємства та його обліковою політикою; - Оцінка функціонування системи внутрішнього контролю щодо обліку; - Визначення аудиторських ризиків і рівня суттєвості; - Розроблення загального плану перевірки; - Формування програми проведення аудиту.	За графіком	Аудитор або аудиторська група
2	Основний	Зібрати достатні та належні аудиторські докази для формування незалежного судження щодо достовірності інформації про адміністративні витрати.	- Проведення необхідних аудиторських процедур відповідно до програми; - Оформлення відповідних робочих документів; - Фіксація результатів перевірки в підсумкових документах; - Проведення аналітичних розрахунків і порівняльного аналізу.	Відповідно до етапності	Аудитор або відповідальна аудиторська група

Продовження таблиці 3.1.

№ з/п	Назва етапу	Основна мета	Ключові завдання	Строк виконання	Відповідальний виконавець
3	Завершальний	Надати обґрунтований висновок про достовірність відображення адміністративних витрат у системі бухгалтерського обліку та фінансовій звітності.	- Здійснення остаточних аудиторських процедур для узагальнення результатів перевірки; - Підготовка та підписання офіційного аудиторського звіту; - Складання та затвердження Акта виконаних робіт.	Після завершення основного етапу	Аудитор або керівник перевірки

Джерело: складено автором

Загальний план проведення аудиторської перевірки на підприємстві ТОВ «ПК «ЗОРЯ ПОДІЛЛЯ» передбачає поетапну організацію аудиту з чітким визначенням для кожного етапу відповідної мети, конкретних завдань, строків виконання робіт та відповідальних осіб. Формування такого плану є невід'ємною частиною попереднього етапу співпраці між аудитором та підприємством і відбувається одразу після укладення офіційного договору на проведення аудиту. Саме в цьому документі обумовлюються строки виконання перевірки, що безпосередньо впливають на часові межі загального плану: початкова дата вказує на початок аудиторських процедур, а завершальна — на їх остаточне завершення.

На організаційній стадії особливу увагу приділяють оцінці специфіки діяльності сільськогосподарського підприємства, зокрема сезонного характеру витрат, циклічності виробництва та впливу природно-кліматичних умов на облік адміністративних витрат. Аудитор проводить аналіз діючої системи бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю, що функціонує в межах підприємства. Для цього застосовуються спеціалізовані діагностичні тести й анкетування, що містять питання, орієнтовані на визначення

ефективності внутрішньої системи управління та достовірності формування облікових показників.

Зокрема, аналізуються процедури відображення витрат на утримання управлінського персоналу, офісних приміщень, транспортного забезпечення, консультаційних послуг та інших адміністративних потреб, властивих аграрному сектору. Такий підхід дозволяє аудиторів не лише оцінити надійність облікових процедур, а й виявити потенційні ризики, пов'язані з викривленням даних про адміністративні витрати у фінансовій звітності. Отримані результати формують підґрунтя для прийняття подальших рішень у рамках аудиторської програми, зокрема щодо вибору методів, обсягу та глибини перевірки (табл. 3.2.).

Таблиця 3.2.

**Тестові питання для оцінки системи внутрішнього контролю
адміністративних витрат**

№ з/п	Формулювання питання для аналізу	Варіанти відповідей	Примітки
1	Чи затверджено на підприємстві наказ про облікову політику відповідно до чинного законодавства?	Так / Ні	
2	Чи розроблений внутрішній графік руху облікових документів (документообігу)?	Так / Ні	
3	Чи використовуються у роботі стандартизовані форми первинних документів?	Так / Ні	
4	Чи забезпечено зберігання первинних документів відповідно до нормативно встановлених строків?	Так / Ні	
5	Чи проводиться інвентаризація активів і зобов'язань у встановлені строки та відповідно до методичних рекомендацій?	Так / Ні	
6	Чи затверджені правила внутрішнього контролю та чи дотримуються вони на практиці?	Так / Ні	
7	Чи ведеться бухгалтерський облік безперервно та систематизовано протягом звітного періоду?	Так / Ні	
8	Чи створено на підприємстві службу внутрішнього контролю або внутрішнього аудиту (у разі потреби)?	Так / Ні	
9	Чи зафіксовано факти порушення процедур контролю в обліковому процесі?	Так / Ні	
10	Чи проводиться перевірка дотримання функціональних обов'язків працівниками облікових служб?	Так / Ні	

Продовження таблиці 3.2.

№ з/п	Формулювання питання для аналізу	Варіанти відповідей	Примітки
11	Чи погоджуються відповідальні особи на підприємстві з результатами проведених інвентаризацій та перевірок?	Так / Ні	
12	Чи своєчасно здійснюється облік змін у законодавстві, що регламентує бухгалтерський облік і фінансову звітність?	Так / Ні	
13	Чи контролюється правильність класифікації витрат, зокрема адміністративних, під час їх документування?	Так / Ні	
14	Чи проводиться контроль за наявністю і достовірністю звітної документації за кожен звітний період?	Так / Ні	
15	Чи ведеться аналітичний облік адміністративних витрат за об'єктами управління або статтями витрат?	Так / Ні	
16	Чи наявна система внутрішнього погодження документів перед їх остаточним затвердженням?	Так / Ні	
17	Чи забезпечено розмежування повноважень і відповідальності між працівниками бухгалтерської служби?	Так / Ні	
18	Чи використовуються результати внутрішнього контролю для удосконалення системи обліку?	Так / Ні	

Джерело: складено автором

Програма аудиторської перевірки адміністративних витрат у ТОВ «ПК «ЗОРЯ ПОДІЛЛЯ» розробляється з урахуванням специфіки господарської діяльності підприємства, що функціонує у сфері сільського господарства. Формування програми здійснюється на основі цілей і завдань аудиту, чітко визначених у положеннях Договору на проведення перевірки. Вона відображає послідовність виконання аудиторських процедур, охоплюючи всі етапи перевірки — від первинного ознайомлення з підприємством до підготовки висновків щодо достовірності обліку адміністративних витрат.

Зокрема, програма охоплює аналіз облікових документів, що підтверджують здійснення витрат на оплату праці адміністративного персоналу, оренду офісних приміщень, обслуговування сільськогосподарської техніки, оплату послуг зв'язку, юридичного супроводу та інші витрати, які не пов'язані безпосередньо з виробничою діяльністю, але є необхідними для забезпечення управління господарськими процесами.

Такий підхід дозволяє не лише перевірити відповідність ведення обліку вимогам чинного законодавства, а й сформулювати обґрунтовану оцінку ефективності використання адміністративних ресурсів підприємства. Програма перевірки стає базисом для комплексного аналізу витрат, виявлення можливих ризиків, а також підготовки обґрунтованих рекомендацій щодо оптимізації витратної частини бюджету підприємства (табл.3.3.).

Таблиця 3.3.

**Програма аудиторської перевірки бухгалтерського обліку
адміністративних витрат**

№ з/п	Перелік аудиторських процедур	Аудиторські докази	Індекс робочого документа	Примітки
1	Аналіз методологічних засад формування інформації щодо адміністративних витрат у наказі про облікову політику відповідно до вимог чинного законодавства та нормативно-правових актів	Нормативно-правова база, розпорядчі документи щодо облікової політики, регламент функціонування системи бухгалтерського обліку, а також інші внутрішньо-організаційні акти підприємства	РД - 1	
2	Оцінювання достовірності поданої інформації щодо відображення адміністративних витрат у складі фінансової звітності на дату початку звітного періоду	Форма звіту про результати фінансової діяльності, головна бухгалтерська книга, зведена оборотно-сальдова відомість, а також відповідні облікові реєстри	РД - 2	
3	Аналіз обґрунтованості класифікації витрат як адміністративних у межах чинної нормативно-правової бази	Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» у поєднанні з внутрішнім нормативним документом підприємства — Наказом про облікову політику.	РД - 3	
4	Оцінка відповідності умов визнання витрат критеріям класифікації як адміністративних згідно з чинною обліковою політикою та нормативно-правовими актами	Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» у поєднанні з первинною документацією, що підтверджує здійснення господарських операцій	РД - 4	

Продовження таблиці 3.3.

5	Оцінювання ефективності впровадження аналітичного обліку адміністративних витрат у контексті положень, закріплених у внутрішній обліковій політиці підприємства	Первинна документація, що підтверджує здійснені господарські операції, у поєднанні з даними аналітичного обліку для детального відображення та контролю фінансово-економічної інформації	РД - 5	
6	Оцінювання правильності відображення адміністративних витрат у складі витрат того звітного періоду, в якому вони фактично були понесені	Документи первинного обліку, що фіксують факти здійснення господарських операцій, у взаємозв'язку з відповідними рахунками бухгалтерського обліку для систематизації та узагальнення фінансової інформації	РД - 6	
7	Оцінювання коректності формування кошторису витрат адміністративного характеру, що здійснюються на корпоративні потреби підприємства	Бюджетний план, що визначає обсяг та структуру корпоративних витрат, із деталізацією напрямів їх використання та обґрунтуванням фінансової доцільності кожної статті видатків	РД - 7	
8	Аналіз обґрунтованості та точності розрахунку витрат, пов'язаних із направленням працівників у службові відрядження	Звіти про використання авансових коштів у поєднанні з первинною документацією, а також дані синтетичного й аналітичного обліку, що забезпечують повне та систематизоване відображення господарських операцій	РД - 8	
9	Оцінка коректності здійснених розрахунків із нарахування заробітної плати працівникам управлінської ланки та персоналу, який забезпечує загальногосподарське функціонування підприємства	Первинна облікова документація у поєднанні з розрахунковими відомостями, що відображають детальну інформацію щодо здійснених господарських операцій та нарахованих виплат	РД - 9	
10	Оцінювання правильності обчислення амортизаційних відрахувань щодо основних засобів, що використовуються для загальногосподарських потреб	Документи первинного обліку та відомості, що містять дані щодо нарахування амортизаційних відрахувань	РД - 10	
11	Аналіз повноти та коректності ведення синтетичного й аналітичного обліку інших матеріальних необоротних активів, що призначені для загальногосподарських потреб	Рахунки, що застосовуються у синтетичному та аналітичному обліку, а також документи первинного бухгалтерського оформлення	РД - 11	

Продовження таблиці 3.3.

12	Оцінювання правильності відображення в обліку витрат, пов'язаних із проведенням ремонтних робіт основних засобів, що використовуються для забезпечення загальногосподарських потреб підприємства	Кошторисна документація на виконання ремонтних робіт у поєднанні з даними синтетичного та аналітичного обліку	РД - 12	
13	Аналіз та оцінювання обґрунтованості й правильності віднесення до обліку витрат, пов'язаних з оплатою винагород за надані професійні послуги	Договірні угоди щодо надання послуг, акти приймання-передачі виконаних робіт, а також відповідні рахунки бухгалтерського обліку	РД - 13	
14	Оцінювання правильності та обґрунтованості відображення у бухгалтерському обліку витрат адміністративного характеру, пов'язаних із забезпеченням послуг зв'язку	Угода про надання послуг, підтверджена актами виконаних робіт, а також відповідними бухгалтерськими рахунками для їх обліку	РД - 14	
15	Оцінювання правильності здійснення нарахування амортизаційних відрахувань на нематеріальні активи, що використовуються у межах загальногосподарських потреб підприємства	Відомості, що відображають процес нарахування амортизації, у поєднанні з відповідними бухгалтерськими рахунками обліку, зокрема рахунками № 13 та № 92	РД - 15	
16	Аналіз коректності та підтвердження достовірності проведення нарахувань і здійснення сплати єдиного соціального внеску	Розрахункові відомості разом із платіжними документами, що підтверджують проведення відповідних фінансових операцій	РД - 16	
17	Оцінка коректності проведення розрахунків податку на доходи фізичних осіб та перевірка своєчасності і повноти його перерахування до державного бюджету	Розрахункові відомості разом із платіжними документами, що підтверджують проведення відповідних фінансових операцій	РД - 17	
18	Аналіз правильності та повноти здійснення платежів за послуги з розрахунково-касового обслуговування, а також за інші види банківських сервісів, із перевіркою відповідності цих операцій фактичним договірним умовам та первинним документам	Первинна документація, офіційні довідки та платіжні доручення, що підтверджують здійснення господарських і фінансових операцій	РД - 18	
19	Оцінювання правильності відображення та обґрунтованості інших витрат, що належать до категорії загальногосподарського призначення, з урахуванням їх відповідності чинним нормативним вимогам та внутрішнім регламентам підприємства	Первинна документація, офіційні довідки, укладені договори та платіжні документи, що слугують підтвердженням здійснення відповідних господарських та фінансових операцій	РД - 19	

Продовження таблиці 3.3.

20	Аналіз точності та повноти відображення даних синтетичного й аналітичного обліку адміністративних витрат на завершення звітного періоду, з метою підтвердження їх відповідності фактичним показникам і вимогам чинних нормативно-правових актів	Систематизований синтетичний та деталізований аналітичний облік за рахунком 92 «Адміністративні витрати», а також відповідні облікові відомості, що забезпечують комплексне відображення та контроль зазначених операцій	РД - 20	
21	Оцінка точності та повноти відображення даних щодо адміністративних витрат у системі бухгалтерського обліку та у фінансовій звітності з метою підтвердження їх відповідності фактичним господарським операціям і встановленим нормативно-правовим вимогам	Рахунок 92 «Адміністративні витрати», оборотна відомість, дані Головної книги та показники Звіту про фінансові результати, що слугують базою для узагальнення, контролю та аналізу відповідних витрат підприємства	РД - 21	
22	Дослідження ефективності та раціональності використання адміністративних витрат у межах поточного звітного періоду з метою оцінки їх впливу на фінансові результати та загальний стан господарської діяльності підприємства	Планові та фактичні значення показників, що характеризують обсяг адміністративних витрат, із метою їх порівняння, виявлення відхилень та оцінки ефективності використання ресурсів підприємства	РД - 22	

Джерело: складено автором

Рівень якості аудиторської перевірки безпосередньо визначається належним виконанням аудиторських процедур, головною метою яких є отримання достатніх і надійних доказів щодо достовірності даних бухгалтерського обліку. Для підтвердження факту проведення такої процедури аудитор формує Робочий документ, на підставі якого здійснюється оцінка якості перевірки. Відтак, ретельне опрацювання форми та змістового наповнення Робочого документа набуває особливої ваги в аудиторському процесі. У цьому контексті запропоновані нами зразки Робочих документів наведені у додатках.

3.2. Застосування методів аналітичної обробки під час проведення внутрішнього аудиту адміністративних витрат

Аналіз витрат є ключовим елементом у структурі внутрішнього аудиту.

Під час дослідження динаміки адміністративних витрат аудитор встановлює тенденції їх змін за кілька звітних періодів. У разі істотного зростання показників необхідно детально з'ясувати, які саме статті витрат зазнали збільшення та які чинники зумовили цей приріст. Для забезпечення системності та обґрунтованості результатів оцінювання доцільно використовувати спеціально підготовлений робочий документ, приклад якого наведено на рисунку 3.2.

Робочий документ з аналізу адміністративних витрат

Показник	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
			Абсолютне, тис. грн.	Відносне, %
Звіт про фінансові результати код рядка 2130				

Рис. 3.2. – Робочий документ з аналізу адміністративних витрат

Важливим елементом системи внутрішнього контролю та управління витратами ТОВ «ПК «Зоря Поділля» є всебічний аналіз адміністративних витрат. Основними завданнями такого аналізу виступають: комплексне дослідження загальної величини адміністративних витрат підприємства; детальне вивчення тенденцій їх зміни у часовому розрізі; оцінка частки адміністративних витрат у загальній структурі витрат підприємства; поглиблений аналіз їх внутрішньої структури за окремими статтями; а також визначення та обґрунтування напрямів зниження їх рівня без погіршення якості управлінських процесів.

Особливу увагу при проведенні аналізу приділяють зіставленню показників за декілька звітних періодів, що дозволяє своєчасно виявляти як позитивні, так і негативні тенденції. Якщо у процесі дослідження фіксується суттєве зростання адміністративних витрат, виникає необхідність встановлення конкретних статей, за якими відбулося перевищення, а також визначення внутрішніх чи зовнішніх факторів, що зумовили таку зміну.

Крім того, в процесі аналітичної роботи важливо враховувати вплив адміністративних витрат на фінансові результати та рентабельність діяльності підприємства. Ретельне структурування отриманих даних та їх подальша інтерпретація створюють основу для формування управлінських рішень, спрямованих на підвищення ефективності використання ресурсів.

Для проведення аналізу загального обсягу адміністративних витрат ТОВ «ПК «Зоря Поділля» та оцінки їх динаміки доцільно використовувати інформацію, наведено у таблиці 3.4, що містить узагальнені показники за відповідні звітні періоди.

Таблиця 3.4.

**Аналіз динаміки зміни адміністративних витрат ТОВ «ПК «ЗОЛЯ
ПОДІЛЛЯ» за 2022 – 2024 роки**

Період	Сума витрат, тис. грн.	Відхилення (+,-), тис. грн.	Темп росту, %	Темп приросту, %
2022	239638	х	х	х
2023	277503	37865	115,8	15,8
2024	277682	179	100,1	0,1

Джерело: розраховано автором

Протягом досліджуваного періоду спостерігається загальна тенденція до зростання адміністративних витрат підприємства. У 2022 році їх обсяг становив 239 638 тис. грн, тоді як у 2023 році цей показник зріс до 277 503 тис. грн, що відповідає приросту на 37 865 тис. грн або на 15,8%. Це свідчить про суттєве підвищення витрат у перший рік аналізу.

У 2024 році зафіксовано незначне збільшення витрат порівняно з попереднім роком — лише на 179 тис. грн, що становить 0,1%. Темп зростання у цей період майже досяг рівня стабілізації (100,1%), що вказує на відсутність значних коливань у структурі та обсягах адміністративних витрат.

Найбільш помітні зміни відбулися між 2022 та 2023 роками, коли адміністративні витрати зросли на 15,8%. Це може бути пов'язано з такими чинниками, як:

- зростання цін на ресурси та послуги управлінського призначення;
- інфляційні процеси в економіці;

- збільшення обсягів адміністративної роботи через розширення діяльності підприємства або впровадження нових організаційних програм.

Між 2023 та 2024 роками зростання було мінімальним (0,1%). Така стабільність може свідчити про:

- завершення активної фази інвестицій у адміністративний сектор;
- впровадження політики контролю та оптимізації витрат;
- насичення управлінських потреб підприємства без необхідності додаткових витрат.

Високий темп зростання адміністративних витрат у 2023 році, ймовірно, мав певний тиск на рентабельність підприємства, тоді як стабілізація у 2024 році сприяла збалансуванню витратної частини бюджету. У стратегічному вимірі така динаміка свідчить про перехід підприємства від фази розширення адміністративних функцій до періоду їх підтримки.

Таблиця 3.5.

**Питома вага адміністративних витрат у ТОВ «ПК «ЗОРЯ
ПОДІЛЛЯ» за 2022 – 2024 роки**

Показник	Період			Відхилення, (+,-)	
	2022	2023	2024	2024 до 2022	2024 до 2023
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2233171	3516877	3490429	1257258	-26448
Витрати на збут	316 005	371 724	432 909	116904	61185
Інші операційні витрати	209 893	282 917	220 824	10931	-62093
Адміністративні витрати	239 638	277 503	277 682	38044	179
Фінансові витрати	174 122	198 684	168 378	-5744	-30306
Разом витрат	3172829	4647705	4590222	1417393	-57483
Питома вага, %	7,55	5,97	6,05	-1,50	0,08

Джерело: розраховано автором

Динаміка адміністративних витрат ТОВ «ПК «Зоря Поділля» у 2022–2024 роках характеризується значним зростанням у першому періоді та майже повною стабілізацією у другому. Це свідчить про те, що підприємство змогло адаптуватися до зростаючих витрат та забезпечити контроль за їх подальшим збільшенням. Рекомендовано продовжувати впроваджувати заходи з оптимізації адміністративних витрат, зберігаючи при цьому необхідний рівень

управлінської ефективності.

Для проведення порівняльного аналізу адміністративних витрат важливим є показник їх питомої ваги у загальному обсязі витрат підприємства. Саме він дає змогу оцінити частку ресурсів, спрямованих на управлінські потреби, у структурі загальних витрат. Відповідні аналітичні дані наведено у таблиці 3.5.

Аналіз даних щодо питомої ваги адміністративних витрат ТОВ «ПК «Зоря Поділля» за 2022–2024 роки показує, що у досліджуваному періоді відбулися як абсолютні, так і відносні зміни цього показника.

У 2022 році адміністративні витрати підприємства становили 239 638 тис. грн, що дорівнювало 7,55% у загальній структурі витрат. Наступного року вони зросли до 277 503 тис. грн, тобто на 37 865 тис. грн більше, ніж у попередньому періоді. Однак, попри збільшення в абсолютному вимірі, їх частка у структурі витрат скоротилася до 5,97%, що пояснюється значним зростанням інших витрат, насамперед собівартості реалізованої продукції та витрат на збут.

У 2024 році адміністративні витрати фактично стабілізувалися, досягнувши рівня 277 682 тис. грн, що лише на 179 тис. грн більше, ніж у 2023 році. Водночас їх питома вага у загальних витратах зросла з 5,97% до 6,05% (плюс 0,08 в.п.), що може свідчити про відносно повільніше зростання інших складових витрат у порівнянні з витратами на управління.

Загалом, тенденція свідчить про контрольованість рівня адміністративних витрат у грошовому виразі та певну стабільність їхньої питомої ваги у структурі загальних витрат підприємства, з незначним коливанням у бік зростання наприкінці періоду. Це може бути результатом оптимізації управлінських процесів або зміни співвідношення між основними видами витрат.

Для ґрунтового вивчення витрат, пов'язаних із функціонуванням апарату управління та іншого персоналу загальногосподарського призначення, здійснюється аналіз цих витрат за окремими статтями

адміністративних витрат. Такий підхід дозволяє: простежити зміни у структурі адміністративних витрат у порівнянні з попередніми звітними періодами; проаналізувати динаміку їхньої структури; виявити вплив науково-технічного прогресу, рівня кооперації та спеціалізації на трансформацію структури витрат; визначити ключові напрями для пошуку резервів скорочення адміністративних витрат. Вихідні дані для проведення зазначеного аналізу наведено у таблиці 3.6.

Таблиця 3.6.

**Адміністративні витрати в розрізі статей у «ПК «ЗОРЯ ПОДІЛЛЯ»
за 2022 – 2024 роки**

Статті витрат	Період			Відхилення, (+,-)	
	2023	2024	2023	2024	2023
Амортизація необоротних активів загальногосподарського використання	7668,416	17205,19	19298,9	11630,48	2093,713
Витрати на утримання та ремонт ОЗ, автотранспорту загальногосподарського використання	92260,63	98513,57	51371,17	-40889,5	-47142,4
Витрати на придбання малоцінних та швидкозношуваних предметів	2156,742	4162,545	138,841	-2017,9	-4023,7
Плата за розрахунково-касове обслуговування та інші послуги банків	5511,674	5550,06	4581,753	-929,921	-968,307
Витрати на службові відрядження та утримання апарату управління підприємством	35586,24	42180,46	61923,09	26336,84	19742,63
Загальні корпоративні витрати	13419,73	26917,79	37487,07	24067,34	10569,28
Оренда майна, опалення, освітлення, водопостачання, зв'язок	41217,74	37462,91	34710,25	-6507,49	-2752,66
Нарахування на заробітну плату працівників апарату управління та загальногосподарського персоналу	8387,33	8880,096	10829,6	2442,268	1949,502
Заробітна плата працівників апарату управління та загальногосподарського персоналу	33429,5	36630,4	57341,33	23911,83	20710,94
Загальна сума адмінвитрат	239638	277503	277682	38044	179

Джерело: розраховано автором

Аналіз адміністративних витрат ТОВ «ПК «Зоря Поділля» у розрізі статей за 2022–2024 роки свідчить про істотні зміни у структурі та динаміці

витрат, що потребують окремої оцінки з точки зору ефективності використання ресурсів.

Найбільш помітне зростання зафіксовано за статтею «Амортизація необоротних активів загальногосподарського використання», де у 2024 році витрати збільшилися на 11,63 тис. грн порівняно з 2023 роком, що становить +2,09 тис. грн до рівня 2022 року. Така тенденція може бути пов'язана з введенням в експлуатацію нових основних засобів або модернізацією наявних.

Витрати на утримання та ремонт основних засобів і автотранспорту загальногосподарського призначення, навпаки, значно скоротилися — на 40,89 тис. грн відносно попереднього року та на 47,14 тис. грн у порівнянні з 2022 роком, що може свідчити про завершення масштабних ремонтних робіт у попередніх періодах або оптимізацію цього напрямку витрат.

Помітне зниження спостерігається і у витратах на придбання малоцінних та швидкозношуваних предметів — скорочення становило 2,02 тис. грн у 2024 році порівняно з 2023 роком та 4,02 тис. грн до рівня 2022 року, що може вказувати на перегляд політики оновлення таких активів.

Витрати на розрахунково-касове обслуговування та інші послуги банків зменшилися на 0,93 тис. грн за рік та на 0,97 тис. грн за два роки, що є позитивною ознакою контролю за фінансовими витратами.

Суттєве зростання характерне для статті «Витрати на службові відрядження та утримання апарату управління», які у 2024 році перевищили рівень 2023 року на 26,34 тис. грн, а показники 2022 року — на 19,74 тис. грн. Це може свідчити про активізацію управлінської діяльності, розширення географії партнерств або участь у нових проектах.

Аналогічно зросли «Загальні корпоративні витрати» — на 24,07 тис. грн у річному вимірі та на 10,57 тис. грн порівняно з 2022 роком, що, ймовірно, пов'язано з проведенням корпоративних заходів або підвищенням стандартів внутрішньої комунікації.

Витрати на оренду, комунальні послуги та зв'язок знизилися на 6,51 тис. грн відносно 2023 року, але залишаються на 2,75 тис. грн нижчими за рівень

2022 року. Це може бути результатом оптимізації використання приміщень або переходу на енергоощадні технології.

Нарахування на заробітну плату адміністративного персоналу зросли на 2,44 тис. грн за рік та на 1,95 тис. грн за два роки, що корелює зі збільшенням фонду оплати праці.

Власне заробітна плата працівників апарату управління також зросла — на 23,91 тис. грн порівняно з 2023 роком і на 20,71 тис. грн до рівня 2022 року, що може бути наслідком індексації зарплат або розширення штату.

У підсумку, загальна сума адміністративних витрат зросла з 239,64 тис. грн у 2022 році до 277,68 тис. грн у 2024 році, що становить приріст на 38004 тис. грн за два роки, при цьому у 2024 році порівняно з 2023 роком спостерігається незначне збільшення на 179 тис. грн.

Для отримання більш обґрунтованих результатів у процесі дослідження проводиться детальний аналіз структури адміністративних витрат. Ця процедура здійснюється шляхом порівняння фактичної питомої ваги кожного елемента адміністративних витрат із відповідним показником попереднього періоду. Такий підхід дозволяє оцінити зміни частки кожної статті у загальному обсязі витрат, тобто дослідити їхню структурну динаміку.

Таблиця 3.7.

**Питома вага елементів адміністративних витрат в розрізі статей у
«ПК «ЗОРЯ ПОДІЛЛЯ» за 2022 – 2024 роки**

Статті витрат	Період			Відхилення, (+,-)	
	2023	2024	2023	2024	2023
Амортизація необоротних активів загальногосподарського використання	3,20	6,20	6,95	3,75	0,75
Витрати на утримання та ремонт ОЗ, автотранспорту загальногосподарського використання	38,50	35,50	18,50	-20,00	-17,00
Витрати на придбання малоцінних та швидкозношуваних предметів	0,90	1,50	0,05	-0,85	-1,45
Плата за розрахунково-касове обслуговування та інші послуги банків	2,30	2,00	1,65	-0,65	-0,35
Витрати на службові відрядження та утримання апарату управління	14,85	15,20	22,30	7,45	7,10

Продовження таблиці 3.7.

підприємством					
Загальні корпоративні витрати	5,60	9,70	13,50	7,90	3,80
Оренда майна, опалення, освітлення, водопостачання, зв'язок	17,20	13,50	12,50	-4,70	-1,00
Нарахування на заробітну плату працівників апарату управління та загальногосподарського персоналу	3,50	3,20	3,90	0,40	0,70
Заробітна плата працівників апарату управління та загальногосподарського персоналу	13,95	13,20	20,65	6,70	7,45
Загальна сума адмінвитрат	100	100	100	x	x

Джерело: розраховано автором

Ретельне вивчення структури адміністративних витрат є необхідним для визначення тих витрат, які мають найбільший вплив на фінансові результати підприємства або можуть набути суттєвого значення у перспективі. При цьому варто враховувати, що значної економії неможливо досягти за рахунок скорочення витрат, питома вага яких, наприклад, становить лише 1% від їх загального обсягу. Інформація, необхідна для такого аналізу, представлена в таблиці 3.7.

Аналіз структури адміністративних витрат ТОВ «ПК «Зоря Поділля» за 2023–2024 рр. свідчить про наявність певних тенденцій у перерозподілі ресурсів та зміні пріоритетів у витратній політиці підприємства. Незважаючи на збереження концентрації витрат у межах основних статей — утримання та ремонт основних засобів, оренда і комунальні послуги, службові відрядження та утримання апарату управління, — у 2024 р. зафіксовано зміщення акцентів. Зокрема, сумарна частка витрат, безпосередньо пов'язаних з утриманням активів (амортизація, технічне обслуговування та ремонт, оренда й комунальні послуги), скоротилася з 58,9 % до 55,2 % (–3,7 в.п.). Водночас зросла частка витрат корпоративно-офісного характеру (загальні корпоративні витрати, придбання малоцінних та швидкозношуваних предметів, банківські послуги) — з 8,8 % до 13,2 % (+4,4 в.п.). Частка витрат на персонал (заробітна плата, нарахування на заробітну плату, службові відрядження та утримання апарату

управління) залишилася відносно стабільною: 32,3 % у 2023 р. проти 31,6 % у 2024 р. (–0,7 в.п.).

Найбільш суттєві структурні зрушення у 2024 р. порівняно з 2023 р. характеризуються такими змінами:

- **амортизація необоротних активів** зросла з 3,20 % до 6,20 % (+3,0 в.п.), що може бути зумовлено введенням в експлуатацію нових об'єктів або переглядом термінів їх корисного використання;
- **загальні корпоративні витрати** підвищилися з 5,60 % до 9,70 % (+4,1 в.п.), що свідчить про зростання масштабів корпоративної діяльності або появу додаткових, можливо, одноразових витрат;
- **витрати на придбання малоцінних та швидкозношуваних предметів** збільшилися з 0,90 % до 1,50 % (+0,6 в.п.), ймовірно, внаслідок оновлення матеріально-технічної бази офісу;
- **витрати на службові відрядження та утримання апарату управління** зросли з 14,85 % до 15,20 % (+0,35 в.п.), що може свідчити про розширення управлінської та координаційної активності;
- **утримання та ремонт основних засобів** скоротилися з 38,50 % до 35,50 % (–3,0 в.п.), що може бути пов'язано з завершенням капітальних ремонтів або частковою передачею обслуговування на аутсорсинг;
- **оренда, комунальні послуги та зв'язок** зменшилися з 17,20 % до 13,50 % (–3,7 в.п.), що, ймовірно, зумовлено оптимізацією площ або впровадженням енергоощадних заходів;
- **банківські послуги** знизилися з 2,30 % до 2,00 % (–0,3 в.п.), що може бути результатом перегляду тарифних планів або оптимізації фінансових операцій;
- **заробітна плата та нарахування на заробітну плату** сумарно скоротилися з 17,45 % до 16,40 % (–1,05 в.п.), що свідчить про певну стабілізацію фонду оплати праці.

Варто відзначити, що концентрація витрат у межах п'яти найбільших статей знижилася з 90,1 % у 2023 р. до 87,1 % у 2024 р., що свідчить про

поступову диверсифікацію витратної структури. Водночас домінування статті «утримання та ремонт основних засобів» з часткою 35,5 % зберігається, і саме вона разом із «загальними корпоративними витратами» формує ключовий профіль адміністративних витрат підприємства.

Для підвищення ефективності витратної політики доцільно зосередити увагу на таких напрямках:

1. Провести деталізацію загальних корпоративних витрат для виявлення можливих резервів скорочення, зокрема шляхом оптимізації консультаційних, страхових та ліцензійних витрат.
2. Переглянути політику амортизації та оцінити ефективність використання нових активів адміністративного призначення.
3. Закріпити досягнутий ефект оптимізації орендних та комунальних витрат шляхом укладання довгострокових контрактів і продовження енергозберігаючих заходів.
4. Здійснити аналіз зниження витрат на ремонт основних засобів з метою визначення, чи не є воно результатом відкладеного технічного обслуговування.
5. Оптимізувати витрати на відрядження шляхом удосконалення внутрішніх регламентів і контролю використання бюджетів.
6. Продовжити роботу з мінімізації вартості банківських послуг шляхом використання більш вигідних тарифних планів.

Таким чином, зміни у структурі адміністративних витрат ТОВ «ПК «Зоря Поділля» у 2024 р. свідчать про певну переорієнтацію у витратній політиці підприємства, що поєднує елементи оптимізації традиційних статей витрат з підвищенням фінансування окремих напрямів корпоративної та управлінської діяльності.

3.2. Виявлення та подолання проблемних аспектів обліку адміністративних витрат: шляхи оптимізації та підвищення ефективності

Проблематика організації бухгалтерського обліку адміністративних витрат (АВ) у діяльності **ТОВ «ПК «ЗОРЯ ПОДІЛЛЯ»**, що функціонує в аграрному секторі, охоплює низку аспектів, які здатні істотно впливати на достовірність, прозорість та ефективність фінансового управління. До найбільш актуальних належать:

1. **Недостатня деталізація витрат.** Відсутність чіткої структуризації АВ ускладнює проведення аналітичних розрахунків і контрольних процедур. Це може призвести до втрати ефективного управління ресурсами, помилок у розподілі витрат між виробничими, збутовими та загальногосподарськими напрямками, що особливо критично для сільськогосподарських підприємств із сезонними коливаннями витрат.

2. **Неточне визначення об'єктів витрат.** Невизначеність або неоднозначність у встановленні об'єктів обліку адміністративних витрат створює ризик їх помилкового віднесення, наприклад, до виробничих або збутових витрат, що може викривляти фінансові результати та порушувати принципи бухгалтерського обліку.

3. **Недостатній контроль за витратами.** Відсутність дієвої системи внутрішнього контролю здатна спричинити необґрунтоване зростання адміністративних витрат, нераціональне використання коштів або навіть ризик зловживань. У сільському господарстві, де значна частка витрат припадає на утримання управлінського персоналу, логістику, комунальні послуги та забезпечення сезонних робіт, ця проблема набуває особливої ваги.

Зазначені проблеми свідчать про необхідність впровадження комплексного підходу до організації обліку адміністративних витрат у **ТОВ «ПК «ЗОРЯ ПОДІЛЛЯ»**. Він має передбачати розробку чітких регламентів облікових процедур, створення ефективних контрольних механізмів, а також впровадження сучасних цифрових технологій для автоматизації процесів обліку та аналізу.

Важливим етапом вирішення цих проблем є запровадження додаткових субрахунків до рахунку 92. Такий крок дозволить:

- забезпечити деталізоване відображення фінансових операцій та підвищити прозорість обліку;
- здійснювати більш точний облік витрат і доходів за окремими напрямками сільськогосподарської діяльності, видами робіт або об'єктами;
- оптимізувати розподіл фінансових ресурсів, підвищуючи обґрунтованість управлінських рішень;
- забезпечити відповідність звітності вимогам чинного законодавства та податкових норм.

Таким чином, розширення аналітичного обліку за рахунком 92 має вагоме практичне значення для підвищення точності, прозорості та ефективності управління фінансами в ТОВ «ПК «ЗОРЯ ПОДІЛЛЯ». Це дозволить не лише покращити систему контролю за адміністративними витратами, але й створить додаткові можливості для пошуку внутрішніх резервів і підвищення рентабельності господарської діяльності (табл. 3.8).

Таблиця 3.8.

**Розширений та адаптований робочий план рахунків для
«ПК «ЗОРЯ ПОДІЛЛЯ»**

Субрахунок	Найменування статті
92110000	Заробітна плата АУП
92120000	Відрахування
92130000	Забезпечення виплат відпусток
92140000	Забезпечення виплат відпусток (відрахування)
92150000	Забезпечення матеріального заохочення
92160000	Інші професійні послуги
92200000	Матеріальні витрати
92300000	Створення/відновлення резерву з податків і зборів
92400000	Витрати по податках і зборах
92500000	Амортизація основних засобів та НМА
92600000	Створення/відновлення резерву під аудит фінансової звітності
92700000	Створення/відновлення резерву під аванси ВНА (ПДВ)
92800000	Інші адміністративні витрати

Джерело: сформовано автором

Управління адміністративними витратами (АВ) за центрами відповідальності та місцями їх виникнення є важливим елементом стратегічної

фінансової політики ТОВ «ПК «Зоря Поділля». Такий підхід ґрунтується на принципах ідентифікації та аналізу АВ, їх розподілу відповідно до центрів відповідальності й місць виникнення, а також на формуванні індивідуальних бюджетів для кожного з них.

Першим етапом алгоритму є комплексний аналіз усіх адміністративних витрат підприємства, що охоплює витрати на загальне управління, бухгалтерський облік, кадрове забезпечення, логістику, закупівлі та інші управлінські функції. Після цього визначаються центри відповідальності, які можуть мати як функціональний характер (наприклад, фінансовий відділ, кадрова служба, юридичний відділ), так і територіальний (окремі виробничі підрозділи чи структурні одиниці господарства).

Наступний крок передбачає встановлення бюджетів адміністративних витрат для кожного центру відповідальності. Формування таких бюджетів здійснюється з урахуванням даних попередніх періодів, прогнозних показників та стратегічних завдань підприємства. Після затвердження бюджетів проводиться постійний моніторинг і контроль за їх виконанням, що забезпечує своєчасне виявлення відхилень і оперативне реагування на них.

Однією з ключових переваг такого підходу є підвищення рівня контролю за адміністративними витратами шляхом їх чіткої структуризації та закріплення відповідальності за окремими підрозділами чи особами. Крім того, цей метод сприяє оптимізації витрат і вдосконаленню бізнес-процесів, що позитивно впливає на загальну ефективність діяльності підприємства.

Водночас необхідно враховувати потенційні труднощі, серед яких — обмежена точність прогнозування витрат, а також потреба у постійному аналізі й своєчасному коригуванні бюджетів відповідно до змін зовнішнього та внутрішнього середовища (рис. 3.3).

Мотивація персоналу виступає ключовим елементом у системі ефективного управління адміністративними витратами в умовах сучасного бізнес-середовища. Її роль є визначальною для підвищення продуктивності праці, раціоналізації витрат та зміцнення конкурентних позицій підприємства.

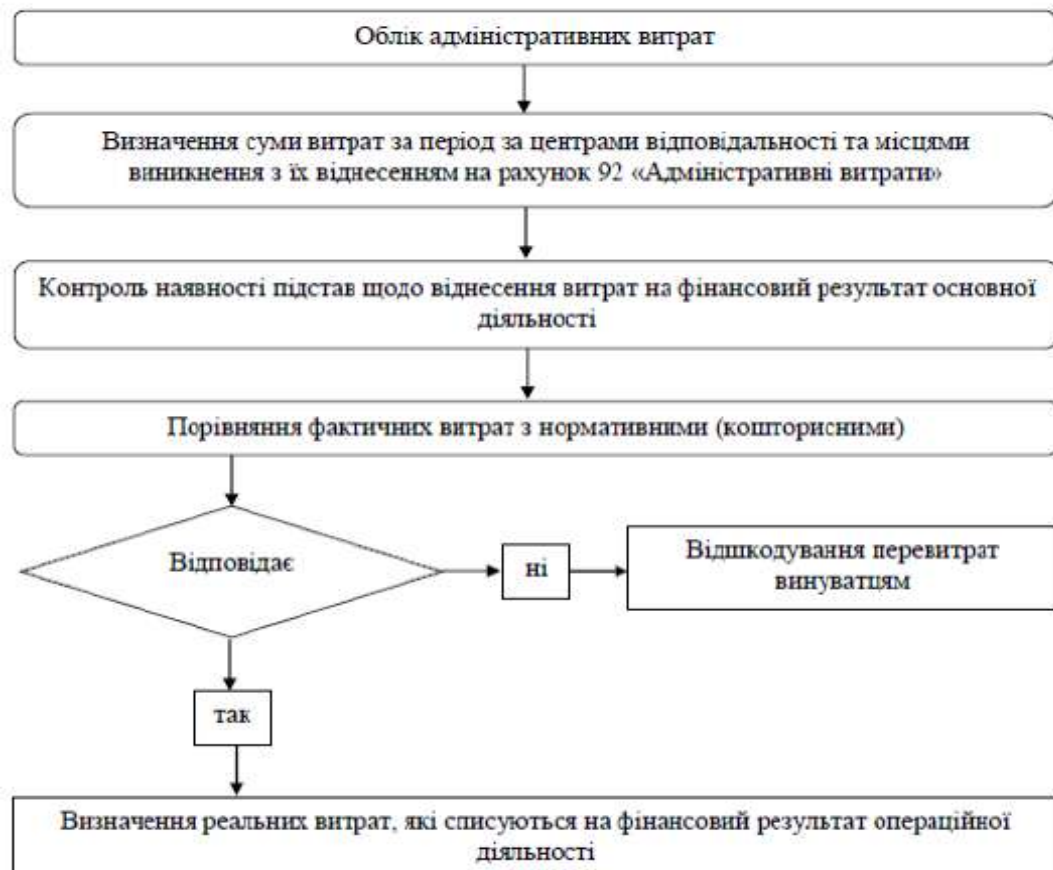

Рис. 3.3. – Послідовність дій з управління адміністративними витратами

Передусім, належно організована система стимулювання персоналу є важливим чинником підвищення мотивації працівників до досягнення визначених цілей щодо скорочення адміністративних витрат. Комплексний та системний підхід, побудований як на особистих, так і на колективних досягненнях, сприяє концентрації уваги співробітників на раціональному використанні ресурсів, удосконаленні бізнес-процесів та виявленні додаткових можливостей для зменшення витрат.

Водночас, система стимулювання має ґрунтуватися на принципах прозорості й справедливості. Запровадження чітких критеріїв оцінювання результатів та відкритість у розподілі заохочувальних виплат забезпечують підтримку внутрішньої мотивації працівників і формують відчуття рівноправності та довіри в колективі.

Доречно використовувати широкий спектр мотиваційних інструментів — від фінансових (премії, бонуси) до нефінансових (можливості професійного

розвитку, гнучкі графіки роботи, додаткові дні відпочинку тощо). Такий підхід дає змогу адаптувати систему заохочень до потреб і мотиваційних чинників різних категорій працівників, забезпечуючи її максимальну ефективність.

Окремої уваги заслуговує створення спеціальних програм, спрямованих на заохочення впровадження інноваційних рішень для скорочення адміністративних витрат. Визнання та підтримка успішних ініціатив стимулюють креативний підхід до вирішення завдань і сприяють постійному підвищенню ефективності діяльності підприємства (рис. 3.4.).

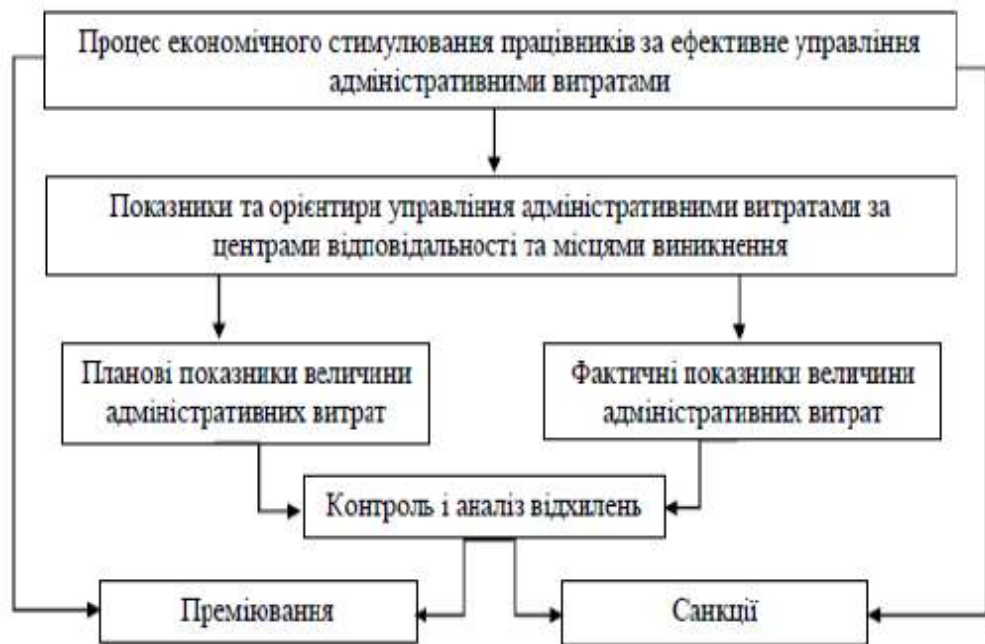

Рис. 3.4. – Механізм заохочення працівників за ефективне адміністрування адміністративних витрат

Стимулювання персоналу виступає одним із визначальних чинників ефективного адміністрування адміністративних витрат (АВ). Належним чином розроблена система мотивації, що спирається на чітко встановлені критерії оцінювання, різнопланові форми заохочень та підтримку інноваційних підходів, здатна істотно підвищити продуктивність праці та забезпечити покращення фінансових результатів діяльності підприємства.

Водночас оптимізація АВ у сучасних умовах господарювання постає як стратегічне завдання, від якого залежить конкурентоспроможність суб'єкта господарювання. До складу АВ входять витрати, пов'язані з організацією та

забезпеченням управлінської діяльності, зокрема заробітна плата адміністративного персоналу, витрати на оренду офісних приміщень, оплату комунальних послуг, придбання офісного обладнання та програмного забезпечення, а також інші супутні витрати.

Для результативного скорочення АВ доцільно застосовувати комплексний підхід, який охоплює такі напрями:

- **Автоматизація процесів.** Використання спеціалізованих програмних рішень для виконання стандартних адміністративних завдань (кадровий облік, фінансові операції, обробка документів тощо) дозволяє зменшити трудові витрати, мінімізувати час на виконання рутинних операцій та знизити ризик помилок.

- **Оптимізація управління персоналом.** Раціональне планування робочого часу, ефективний розподіл обов'язків і навантаження сприяють підвищенню продуктивності праці та скороченню витрат на оплату праці адміністративного апарату.

- **Раціональне використання офісних приміщень.** Запровадження відкритих офісних просторів, система спільного використання робочих місць, а також розвиток дистанційних форм роботи зменшують витрати на оренду та утримання офісів.

- **Скорочення витрат на матеріальні ресурси.** Оптимізація закупівельної політики, пошук альтернативних постачальників, контроль запасів і впровадження енергоощадних технологій знижують витрати на офісне обладнання, матеріали та комунальні послуги.

- **Стандартизація управлінських процесів.** Запровадження уніфікованих процедур і регламентів дозволяє скоротити час на виконання адміністративних завдань і зменшити ймовірність помилок.

- **Проведення аудиту та моніторингу витрат.** Регулярний аналіз структури та динаміки АВ забезпечує своєчасне виявлення надлишкових витрат і визначення резервів для їх скорочення.

Реалізація наведених заходів забезпечує зменшення обсягу адміністративних витрат, підвищення ефективності функціонування підприємства та посилення його конкурентних позицій на ринку. Важливо підкреслити, що процес оптимізації АВ має бути безперервним, системним і перебувати під постійним контролем керівництва, що гарантує його результативність та відповідність стратегічним цілям розвитку.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження адміністративних витрат підприємства дозволило сформулювати цілісне розуміння їхньої природи, структури, динаміки та ролі у забезпеченні ефективного функціонування суб'єкта господарювання. Аналіз показав, що адміністративні витрати є невід'ємною складовою фінансово-господарської діяльності та включають широкий спектр витрат, пов'язаних із підтриманням управлінського процесу, утриманням персоналу, експлуатацією офісних приміщень, обладнання, транспортних засобів та програмного забезпечення.

Встановлено, що правильна організація обліку адміністративних витрат, їх системний контроль та оптимізація мають ключове значення для підвищення фінансової стійкості підприємства. Своєчасний моніторинг витрат та виявлення резервів їх скорочення дозволяють зменшити загальні витрати, знизити собівартість продукції або послуг та, як наслідок, підвищити конкурентоспроможність на ринку.

Дослідження також підкреслює важливість деталізації обліку за статтями адміністративних витрат. Такий підхід дає можливість відслідковувати зміни у структурі витрат, виявляти найбільш затратні статті та визначати напрями, які потребують оптимізації. Порівняльний аналіз за кілька періодів дає змогу оцінити вплив організаційних, економічних та технологічних факторів на динаміку витрат.

Наукова значущість отриманих результатів полягає у комплексному підході до розгляду адміністративних витрат як об'єкта управлінського обліку та контролю. Практична ж цінність дослідження проявляється у можливості впровадження запропонованих підходів на підприємствах для підвищення ефективності використання ресурсів. Запропоновані заходи, серед яких — автоматизація облікових процесів, раціоналізація офісних витрат, оптимізація використання матеріальних ресурсів — здатні забезпечити суттєве зниження витрат без шкоди для якості управлінської діяльності.

Сильними сторонами проведеного аналізу є поєднання кількісної та

якісної оцінки витрат, системність підходу та орієнтація на практичне застосування результатів. Водночас у дослідженні визначено і потенційні напрями подальшої роботи — зокрема, більш глибокий аналіз впливу зовнішніх економічних факторів на рівень адміністративних витрат, удосконалення методів прогнозування їх змін та розробка гнучких механізмів управління у разі коливань у бізнес-середовищі.

Перспективи подальших досліджень можуть охоплювати розробку інтегрованих інформаційних систем, що дозволятимуть у режимі реального часу відслідковувати рівень адміністративних витрат, аналізувати причини їх змін та формувати автоматизовані звіти для керівництва. Також актуальним напрямом є вивчення взаємозв'язку між ефективністю управлінських рішень та рівнем адміністративних витрат, що дасть змогу оптимізувати не лише фінансові, а й організаційні процеси.

Узагальнюючи результати, можна стверджувати, що впровадження запропонованих підходів до обліку та контролю адміністративних витрат сприятиме підвищенню ефективності роботи підприємства, забезпечить прозорість фінансових процесів та підвищить його конкурентоспроможність. Адміністративні витрати, за умови їх грамотного управління, можуть перетворитися з постійної статті витрат на інструмент підвищення ефективності діяльності та стабільності розвитку організації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бутинець Ф. Ф. Теорія бухгалтерського обліку : підручник. 3-е вид., доп. і перероб. Житомир : ЖІТІ, 2011. 440с.
2. Бутинець Ф. Ф., Горецька Л. Л. Бухгалтерський облік у зарубіжних країнах : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. спец. 7.050106 «Облік і аудит»: 2012. 544 с.
3. Господарський кодекс України від 16.03.2003 р. № 436-IV. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
4. Грабова Н. М. Бухгалтерський облік у галузях народного господарства. Київ : КНЕУ, 2003. 203 с.
5. Дерій В. А. Нормативно-правове забезпечення обліку і контролю витрат і доходів підприємства. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2010. Вип. 2. С. 77-83.
6. Добровський В. М., Гнилицька Л. В., Коршикова Р. С., Управлінський облік : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2005. 278 с.
7. Дупай М.М. Організація, облік, звітність та оподаткування малого бізнесу: навчальний посібник/ М.М.Дупай, П.Н.Денчук, С.В.Питель. Тернопіль: Астон, (редакція від 2015 р.). 222 с.
8. Дишко І.Ю., Штулер Ю.Ю. Теоретичні аспекти сутності і класифікації адміністративних витрат. *Актуальні проблеми економіки*. 2019 р. №5. С. 222-227.
9. Жиглей І. В. Бухгалтерський облік як інструмент впорядкування господарської діяльності. *Бухгалтерський облік, аналіз і аудит: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку* : Всеукр. наук.практ. конфер. (м. Чернігів, 25–26 жовтня 2013 р.). Чернігів : Черніг. держ. технол. ун-т, 2013. С. 7–8.
10. Іванюта П. В. Внутрішньогосподарський (управлінський) облік у виробничих підрозділах сільськогосподарських господарюючих суб'єктів : навчальний посібник. Київ : Центр навчальної літератури. 2011. 362с.

11. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань та господарських операцій, затверджена Наказом Міністерства фінансів України №291 від 30.11.1999р.
12. Ільків Л.А. Класифікація витрат виробництва як необхідна передумова об'єктивного обліку і дієвого контролю. *Облік і фінанси АПК*. 2017. №1-2. С. 105.
13. Лишиленко О. В. Бухгалтерський фінансовий облік : посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2006. 527 с.
14. Лишиленко О. В. Теорія бухгалтерського обліку : підручник. Київ : Вид-во «Центр навчальної літератури», 2008. 219 с.
15. Ловінська Л. Г., Жилкіна Л. В., Голенко О. М. Бухгалтерський облік. Київ : КНЕУ, 2002. 370 с.
16. Малюга Н. М. Бухгалтерський облік в Україні: теорія й методологія, перспективи розвитку : монографія. Житомир : ЖДТУ, 2005. 548 с.
17. Маренич Т. Г. Бухгалтерський облік в агроформуваннях: навч. посіб., Київ : Центр учбової літератури, 2012. 450 с.
18. Методичні рекомендації з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) підприємств від 18.05.2001 р. № 132. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0132555-01#Text>
19. Методичні рекомендації з формування собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості, затверджені наказом Державного комітету промислової політики України №373 від 09.07.2007р.
20. Бухгалтерський облік у сільському господарстві: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів спеціальності 7.050106 „Облік і аудит”. За ред. Ф.Ф. Бутинця та к.е.н., доц. М.М. Коцупатрого. - Житомир: ПП „Рута”, 2003. – 512 с.
21. Волкова І.А. Фінансовий облік: Навчальний посібник. - К.: Центр учбової літератури, 2008. - 228 с.

22. Гарасим П.М., Хомин П.Я. Бухгалтерський облік за журнальною формою рахівництва : Навчальний посібник. – Тернопіль: Астон, 2003.– 296 с.
23. Гура Н.О. Облік у житлово-комунальному господарстві: теорія і практика.: Навч. посіб. - К.: Знання, 2006. - 351 с.
24. Бухгалтерський облік: Основи теорії та практики: Підручник. -/ Загородній А.Г., Партин Г.О .- К., 2009 .- 422с.
25. Маренич Т. Г. Методи обліку витрат та калькулювання собівартості продукції / Т.Г. Маренич // Бухгалтерський облік та аудит. – 2006. - № 12. – С. 19-25.
26. Партин Г. О. Управлінський облік: навч. посіб. / Г. О. Партин, А. Г. Загородній. – К. : Знання, 2007. – 303 с.
27. Сопко В.В. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством: Навч. посіб. – К.: КНЕУ, 2006. – 526 с.
28. Сук Л.К. Фінансовий облік : навч. посіб. / Л.К.Сук, П.Л, Сук. – 2-ге вид., переробл. і доповн. – К.: Знання, 2012. – 647 с.
29. Чепець О. Г., Супрун М. С. Управління адміністративними витратами підприємства: *Ефективна економіка*. 2016. № 12. URL : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5411>
30. Конституція України : Закон від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
31. Цивільний кодекс України : Закон України від 16 січ. 2003 р. № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40–44. – Ст. 356.
32. Господарський кодекс України : Закон України від 16 січ. 2003 р. № 436-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 18. – Ст. 144.
33. Податковий кодекс України : Закон України від 2 груд. 2010 р. № 2755-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 13–14, № 15–16, № 17. – Ст. 112.
34. Кодекс законів про працю України : Закон від 10 груд. 1971 р. № 322-VIII // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1971. – № 50. – Ст. 375.

35. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16 лип. 1999 р. № 996-XIV // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 40. – Ст. 365.

36. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : наказ Міністерства фінансів України від 07 лют. 2013 р. № 73 // Офіційний вісник України. – 2013. – № 19. – С. 70.

37. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» : наказ Міністерства фінансів України від 27 квіт. 2000 р. № 92 // Офіційний вісник України. – 2000. – № 19. – С. 83.

38. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи» : наказ Міністерства фінансів України від 18 жовт. 1999 р. № 211 // Офіційний вісник України. – 1999. – № 45. – С. 134.

39. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» : наказ Міністерства фінансів України від 20 жовт. 1999 р. № 246 // Офіційний вісник України. – 1999. – № 45. – С. 139.

40. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» : наказ Міністерства фінансів України від 31 груд. 1999 р. № 318 // Офіційний вісник України. – 2000. – № 5. – С. 105.

41. Методичні рекомендації щодо планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) на сільськогосподарських підприємствах : наказ Міністерства аграрної політики України від 18 трав. 2001 р. № 132. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0132555-01>

42. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку : наказ Міністерства фінансів України від 24 трав. 1995 р. № 88 // Бюлетень нормативних актів міністерств та відомств України. – 1995. – № 11. – С. 45.

43. Методичні рекомендації щодо застосування реєстрів журнально-ордерної форми обліку для сільськогосподарських підприємств : наказ

Міністерства аграрної політики України від 4 черв. 2009 р. № 390. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0390555-09>

44. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : наказ Міністерства фінансів України від 30 листоп. 1999 р. № 291 // Офіційний вісник України. – 2000. – № 4. – С. 73.

45. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : наказ Міністерства фінансів України від 30 листоп. 1999 р. № 291 // Офіційний вісник України. – 2000. – № 4. – С. 73.

46. International Financial Reporting Standards (IFRS). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.minfin.gov.ua/document/92418/I-1.pdf>